

• คู่มือ •

การจัดกิจกรรม

การสร้างพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับครอบครัวทุกช่วงวัยในพื้นที่

คณะทำงานจัดการความรู้

ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวรัตนากา จังหวัดขอนแก่น

ประวัติความเป็นมา

ศูนย์สงเคราะห์และฝึกอาชีพสตรี รัตนากา จังหวัดขอนแก่น ก่อตั้งขึ้นโดยหม่อมกอบแก้ว อาภากร ณ อยุธยา เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่ พลเรือโท พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพอาภา ประธานคณะ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ในรัชกาล พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลเพื่อเป็น สัญลักษณ์แห่งความรัก และความทรงจำที่มีต่อเสด็จ พระองค์เจ้าอาทิตย์ตลอดไป ดังนั้น เมื่ออายุครบรอบ

๘๑ ปี ในวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๓๒ ท่าน ได้บริจาคทุนทรัพย์ จำนวน ๒ ล้านบาท ก่อตั้งมูลนิธิ “พลเรือโท พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพ อาภา และหม่อมกอบแก้ว อาภากร ณ อยุธยา ในพระบรมราชูปถัมภ์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี” เพื่อพัฒนาอาชีพเยาวชนสตรีพร้อมกับได้บริจาคเงินจำนวน ๑๘ ล้านบาท ก่อสร้างอาคาร จำนวน ๘ หลัง พร้อมอุปกรณ์ ในบริเวณที่ดินสาธารณประโยชน์ ซึ่งกันไว้เป็นส่วนหนึ่งของศูนย์ราชการ อยู่ในความดูแลของกรมประชาสัมพันธ์ จำนวน ๔๐ ไร่ ตั้งอยู่ที่หลักกิโลเมตรที่ ๓ - ๔ ถนน มิตรภาพ ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พร้อมกับมอบชื่อให้ศูนย์ฯ นี้ว่า “ศูนย์สงเคราะห์และฝึกอาชีพสตรีรัตนากา” การที่หม่อมกอบแก้ว ได้ตั้งชื่อ สถาน ฝึกอาชีพสตรีแห่งนี้ว่า “ศูนย์สงเคราะห์และฝึกอาชีพสตรีรัตนากา” ก็เพราะท่าน ถือว่า “รัตนากา” เป็นมงคลนามอย่างที่สุด เพราะเป็นชื่อเรือนหอที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ พระราชทานในวันสมรสระหว่างท่านกับพระองค์ เจ้าอาทิตย์ เมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๔๗๒ คำว่า “รัตนะ” หมายถึง “แก้ว” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของชื่อหม่อมกอบแก้ว และ “อาภา” คือ “อาทิตย์” ซึ่งเป็นนามของสามีที่รักของท่าน เมื่อนำมาสมาสกันเข้าแล้ว จึงเป็นคำว่า “รัตนากา” ที่โปรดเกล้าฯ พระราชทาน ศูนย์สงเคราะห์และฝึกอาชีพสตรี รัตนากา จังหวัดขอนแก่น เปิดดำเนินการ เมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๓๓ โดยหม่อมกอบแก้ว อาภากร ณ อยุธยา ประธานมูลนิธิได้กระทำพิธีมอบอาคารทั้งหมดให้กรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งต่อมาเมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๕ ได้เปลี่ยนชื่อเป็น กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ รับไปดำเนินการตามวัตถุประสงค์ โดยให้การฝึกอบรมแก่เยาวชนสตรี ที่ยากจนขาดโอกาสศึกษาต่อในระดับสูงไม่มีความรู้ในการประกอบอาชีพ ให้มีอาชีพสามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้โดยไม่เป็นภาระต่อสังคม ต่อมาในวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๘ ได้มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างตาม พ.ร.บ. ปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ ๑๔) พ.ศ. ๒๕๔๘ ได้เปลี่ยนชื่อเป็น ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวรัตนากา จังหวัดขอนแก่น สังกัดกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว

คำนำ

คู่มือ การจัดกิจกรรมการสร้างพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับครอบครัวทุกช่วงวัยในพื้นที่ จัดทำขึ้นเพื่อให้พัฒนางานด้านการจัดกิจกรรมการสร้างพื้นที่สร้างสรรค์ในพื้นที่ และรูปแบบแนวทางการจัดกิจกรรมกลุ่มเป้าหมายในหน่วยงานและในพื้นที่ เพิ่มประสิทธิภาพหน่วยงานในการส่งเสริมและพัฒนาสตรีและครอบครัวในการจัดเรียนรู้กลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ สร้างความรู้และแนวทางการจัดกิจกรรมใหม่ และประยุกต์ใช้เพื่อยกระดับผลลัพธ์ในการจัดกิจกรรมของหน่วยงาน สร้างความร่วมมือในการเก็บรวบรวมองค์ความรู้ของหน่วยงาน จัดเก็บความรู้แต่ละด้านตามภารกิจให้เป็นระบบเพื่อเป็นคลังความรู้ เพื่อไม่ให้สูญหายและพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ ปรับปรุงการเข้าถึงความรู้บุคลากร ผู้ให้บริการและประชาชนทั่วไป สามารถค้นหาแลกเปลี่ยน และเรียนรู้ความรู้ด้านการจัดกิจกรรมการสร้างพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับครอบครัวในพื้นที่ ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานได้อย่างรวดเร็ว ส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในหน่วยงานด้านการสร้างพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับครอบครัวในชุมชน ในการแก้ปัญหา หรือพัฒนาการปฏิบัติงานได้ดีขึ้น และสร้างการเรียนรู้ของบุคลากร และสนับสนุนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อให้บุคลากรผู้ปฏิบัติงาน เครือข่าย และผู้เข้ารับการฝึกอบรม ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานนำไปปรับใช้ หรือจัดกิจกรรมสร้างพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับครอบครัวทุกช่วงวัยในพื้นที่ต่อไป

คณะทำงานหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือ การจัดกิจกรรมการสร้างพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับครอบครัวทุกช่วงวัยในพื้นที่ จะเป็นประโยชน์สำหรับบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน เครือข่าย และผู้เข้ารับการฝึกอบรม ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน นำไปปรับใช้ หรือจัดกิจกรรมสร้างพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับครอบครัวทุกช่วงวัยในพื้นที่ หากผิดพลาดประการใดต้องขออภัยไว้ ณ ที่นี้ด้วย ทั้งนี้คณะทำงานยินดีรับข้อเสนอเพื่อการพัฒนาคู่มือให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

คณะทำงานจัดการความรู้

ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวรัตนากา จังหวัดขอนแก่น

สารบัญ

	หน้า
ประวัติความเป็นมาศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวรัตนภา จังหวัดขอนแก่น	ก
ส่วนที่ ๑ บทนำ	๑
ส่วนที่ ๒ กรอบการดำเนินงาน	๕
ส่วนที่ ๓ กระบวนการจัดการความรู้ (KM Process)	๑๐
ส่วนที่ ๔ สาระความรู้ (Knowledge Asset Core Competency)	๑๔
ส่วนที่ ๕ การติดตามประเมินผลและการประยุกต์ใช้	๔๘
ส่วนที่ ๖ ภาคผนวก	๔๙

การจัดกิจกรรมการสร้างพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับครอบครัวทุกช่วงวัยในพื้นที่

ส่วนที่ ๑ บทนำ

ที่มาและความสำคัญ

ปัจจุบันสังคมไทยกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และวิถีชีวิต ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อบทบาทของสตรีและสถาบันครอบครัว สตรีในฐานะกำลังสำคัญของครอบครัว และครอบครัวเป็นสถาบันที่สำคัญสำหรับการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชน แต่ปัจจุบันบุคคลในครอบครัวมักเผชิญกับความกดดันในการปรับตัวเพื่อหารายได้และดูแลคนในครอบครัว ขณะเดียวกันเด็กและเยาวชนก็ต้องการพื้นที่ในการพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อป้องกันพฤติกรรมเสี่ยง จากแนวทางการดำเนินงานของ กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (DWF) ให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและการพัฒนาศักยภาพสตรี การจัดกิจกรรมสร้างพื้นที่สร้างสรรค์ (Creative Space) จึงเป็นกลไกสำคัญในการสนับสนุนให้คนทุกช่วงวัยได้เรียนรู้ร่วมกันผ่านกิจกรรมเชิงบวก

การเตรียมความพร้อมครอบครัวสำหรับการรับมือในสถานการณ์ต่างๆ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร ความจำเป็นทางเศรษฐกิจและการทำงาน ปัจจัยทางสังคม วัฒนธรรม สภาพแวดล้อม การพัฒนาที่รวดเร็วของเทคโนโลยีและนวัตกรรม รวมถึงวิถีชีวิตครอบครัวไทย ในอนาคต ครอบครัว คือ รากฐานที่สำคัญของสังคม เด็กและเยาวชนที่มาจากครอบครัวอบอุ่น และมีสัมพันธภาพที่ดี ย่อมจะไม่เป็นคนก้าวร้าว ในขณะเดียวกัน หากอยู่ในครอบครัวที่พ่อแม่หรือคนในครอบครัวใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหา เด็กและเยาวชนเหล่านั้นก็จะเรียนรู้ เลียนแบบ และซึมซับพฤติกรรมดังกล่าวได้ง่าย ส่งผลให้เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงและการกระทำผิดอันไม่แตกต่างจากผู้ใหญ่ ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว นับเป็นปัญหาที่มีความสำคัญและทวีความรุนแรงมากขึ้นในอนาคต รวมทั้งเป็นที่มาของปัญหาต่างๆ ในสังคมอีกมากมาย ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงส่วนใหญ่มักเป็นกลุ่มเปราะบาง โดยเฉพาะเด็กและสตรี ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวถือเป็นเรื่องปิดเพราะเมื่อเกิดปัญหาแล้วสังคมมักจะมองว่าเป็นเรื่องส่วนตัว เรื่องของสามีภรรยา ไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยว โดยผู้กระทำมักจะอ้างว่าเป็นเรื่องของผัวเมียอย่ามายุ่ง รวมทั้ง หากกรณีผู้กระทำความรุนแรงเป็นชาย มักเกิดจากแนวคิด เจตคติและวัฒนธรรมที่ให้อำนาจชายเป็นใหญ่ ซึ่งเป็นที่รับรู้ของคนในสังคมไทย และยังมองว่าเป็นเรื่องของคนในครอบครัวที่ต้องแก้ไขปัญหากันเองภายในครอบครัว ข้อมูลจากระบบฐานข้อมูลความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และความรุนแรงในครอบครัว ภายใต้อาณัติ www.violence.in.th ของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ในปี ๒๕๖๕ พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่าง ผู้กระทำและผู้ถูกกระทำที่เกิดขึ้นมากที่สุด คือ ความรุนแรงระหว่าง สามี/ภรรยา จำนวน ๘๗๘ ราย คิดเป็นร้อยละ ๔๘.๕๓ โดยสาเหตุปัจจัยที่เกิดขึ้นมากที่สุด คือ เมาสุรา/ยาเสพติด จำนวน ๑,๑๕๘ เหตุการณ์ คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๓๒ รองลงมา คือ สุขภาพกาย จิต จำนวน ๔๙๗ เหตุการณ์ คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๔๕ และนอกใจ หึงหวง จำนวน ๓๓๔ เหตุการณ์ คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๐๗ ของสาเหตุ/ปัจจัยการกระทำความรุนแรงในครอบครัวทั้งหมด

โรงเรียนครอบครัว (พื้นที่เรียนรู้สำหรับสมาชิกและครอบครัวทุกช่วงวัย) เป็นพื้นที่เรียนรู้ของสมาชิก ครอบครัวทุกช่วงวัย เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งโดย มุ่งเน้นการส่งเสริมสัมพันธ์ภาพของสมาชิกในครอบครัวทุกช่วงวัย เนื่องจากครอบครัวเป็นกลไกสำคัญในการหล่อหลอมสมาชิกครอบครัวให้เป็นคนมีคุณภาพ และยังเป็นพื้นที่ให้ความช่วยเหลือ ดูแล เยียวยา บำบัด พื้นฟู ในยามที่สมาชิกครอบครัวเผชิญปัญหาวิกฤต กิจกรรมโรงเรียนครอบครัวจึงเป็นกลไก ส่งเสริมการให้ความรู้ เพิ่มทักษะ และสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่สมาชิกครอบครัวด้วย ด้วยเหตุผลและความจำเป็นอย่างยิ่ง กล่าว จึงนำมาสู่การจัดกิจกรรมการสร้างพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับครอบครัวทุกช่วงวัยในพื้นที่ ด้วยเหตุผลสำคัญ ดังนี้

๑. **เสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว** โดยการสร้างตัวอย่างให้เป็นพื้นที่ให้สมาชิกในครอบครัวได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ลดช่องว่างระหว่างวัย และสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน

๒. **พัฒนาความรู้และทักษะที่จำเป็น** ส่งเสริมให้สตรีและครอบครัวได้รับการพัฒนาทักษะชีวิต ทักษะทางอารมณ์ และทักษะการประกอบอาชีพที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และสามารถถ่ายทอดความรู้หรือทักษะในครอบครัวหรือในชุมชนได้

๓. **สร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม** ให้สตรีและครอบครัวในชุมชน ได้ทำกิจกรรมร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ ช่วยลดความเครียด สร้างแรงบันดาลใจ ป้องกันปัญหาความรุนแรงในครอบครัว เผชิญปัญหาทางสังคม และเป็นพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับทุกช่วงวัยในชุมชน

๔. **สร้างพื้นที่การเรียนรู้ระหว่างกัน** เปิดโอกาสให้กลุ่มสตรีและครอบครัวในชุมชน ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญา ทักษะ และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน อันจะนำไปสู่การพึ่งพาอาศัยกันในชุมชน

นิยามของพื้นที่สร้างสรรค์

พื้นที่สร้างสรรค์นั้น หมายถึง พื้นที่แห่งการสร้างประสบการณ์เรียนรู้ร่วมกันสร้างโอกาสให้เกิดการเรียนรู้ พัฒนาตามวัยของเยาวชน โดยมุ่งตอบสนองความต้องการของเด็กครอบครัว และชุมชน (Dee jang Space, ๒๕๕๕) ซึ่งพื้นที่สร้างสรรค์แบ่งเป็นสองประเภท ประเภทแรก คือ พื้นที่ที่สามารถจับต้องได้ ซึ่งสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันแบบ Face to Face กล่าวคือ ทุกคนอยู่พร้อมหน้าและทำกิจกรรมบางอย่างที่สนใจทางเดียวกันอยู่ด้วยกัน ประเภทที่สองนั้น คือ พื้นที่สร้างสรรค์ที่ไม่สามารถจับต้องได้ หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลที่มีปฏิสัมพันธ์ด้วย โดยไม่ได้เป็นการกระทำต่อหน้า อาจหมายถึงความสัมพันธ์ได้ด้วย เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน การติดต่อเพื่อนในโลกออนไลน์อย่าง Twitter Facebook การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นผ่าน Clubhouse ทำหน้าที่เสมือนเวทีเสวนาขนาดย่อมบนสมาร์ตโฟนของแต่ละคน การเปิดพื้นที่คุยระหว่างกลุ่มเพื่อนผ่าน Zoom เป็นต้น

คุณค่าของพื้นที่สร้างสรรค์

๑. พื้นที่ส่งเสริมหรือกระตุ้น สภาพแวดล้อมในการทำงานสามารถกระตุ้นผ่านทางสายตาได้ ยังรวมถึงประสาทสัมผัสอื่น ๆ อีกด้วย เช่น กลิ่น เสียง และการสัมผัส เป็นต้น ความประทับใจแรกที่พื้นที่สร้างสรรค์จะมอบให้เรามักจะเกี่ยวข้องกับคุณสมบัติ ดังนี้ สี รูปทรงและการจัดวางเฟอร์นิเจอร์ แสงและเสียง ทุกองค์ประกอบล้วนทำให้เรามีแรงบันดาลใจรวมถึงความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นด้วย

๒. พื้นที่ทางวัฒนธรรม พื้นที่สร้างสรรค์สามารถแสดงออกถึงวัฒนธรรมเฉพาะ (องค์กรหรือบุคคล) ได้หรือสามารถบ่งบอกสภาพแวดล้อมในการทำงานของบริษัทนั้นได้ว่าสนุกสนานหรือจริงจัง

๓. พื้นที่แห่งการเรียนรู้ พื้นที่ทำงานสามารถใช้เป็นพื้นที่สร้างสรรค์ความรู้ต่าง ๆ ได้ ตัวอย่างเช่น กระดานไวท์บอร์ดที่เขียนได้ช่วยให้เก็บข้อมูลเชิงลึก แนวคิด และผลการวิจัยต่าง ๆ ได้ นอกจากนี้คนอื่น ๆ ที่ใช้พื้นที่ก็สามารถแลกเปลี่ยนผ่านการสนทนาทั่วไปได้ ความคิดสร้างสรรค์สามารถกระตุ้นได้ โดยองค์ประกอบต่าง ๆ ในพื้นที่สร้างสรรค์

๔. พื้นที่แลกเปลี่ยนมิติทางสังคม บ่อยครั้งที่แรงบันดาลใจของเราเกิดจากคนอื่น ๆ พื้นที่ที่สร้างสรรค์สามารถอำนวยความสะดวกในการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมได้ในทางกลับกัน อาจไม่ต้องการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในบางสถานการณ์ เช่น เมื่อทำงานในโหมดโฟกัส ในกรณีเหล่านี้ สามารถสร้างพื้นที่โดยมีการแบ่งพื้นที่ เกราะก้ำบัง ผงกั้นต่าง ๆ ได้เพื่อความสะดวกมากขึ้น

ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัววัฒนาภา จังหวัดขอนแก่น มีการขับเคลื่อนการส่งเสริมและพัฒนาครอบครัวในพื้นที่ โดยการจัดกิจกรรมเพื่อขับเคลื่อนในการส่งเสริมและพัฒนาครอบครัวในพื้นที่รับผิดชอบ ๘ จังหวัด ในทุกๆ ปี มีความจำเป็นต้องมีวิทยากรที่มีความรู้ ความเข้าใจ ในด้านการส่งเสริมและพัฒนาครอบครัว เช่น ด้านการเป็นวิทยากรกระบวนการ ด้านความเข้าใจในประเด็นที่ขับเคลื่อน และที่สำคัญวิทยากรต้องมีความเข้าใจในบทบาทภารกิจของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว และมีความพร้อมในการร่วมเดินทางลงพื้นที่เพื่อจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ทำให้วิทยากรมีข้อจำกัดในเรื่องความพร้อมในการเดินทางเข้าร่วมจัดกิจกรรมในพื้นที่รับผิดชอบ ๘ จังหวัด และความเข้าใจในบทบาทภารกิจของหน่วยงาน ซึ่งเป็นข้อจำกัดในการขับเคลื่อนกิจกรรมในพื้นที่ และการจัดกิจกรรมที่ขับเคลื่อนด้านการพัฒนาสตรีครอบครัวและความเสมอภาคในพื้นที่ ไม่มีแนวทางที่ชัดเจน และทีมงานที่ชัดเจน ที่สามารถนำไปปรับใช้ได้ทันที

นิยาม พื้นที่สร้างสรรค์สำหรับครอบครัวในชุมชน พื้นที่สำหรับสมาชิกครอบครัวทุกช่วงวัยในชุมชน มาทำกิจกรรมร่วมกัน อย่างสร้างสรรค์ โดยยึดถือประโยชน์ "ชุมชนดี ครอบครัวดี" ซึ่งมีเป้าหมายให้ครอบครัว และชุมชนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับครอบครัวในชุมชนบนพื้นฐานความต้องการ และตอบโจทย์ของแต่ละชุมชน โดยใช้ทรัพยากรที่มีและการสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อให้ชุมชนสามารถเป็นสภาพแวดล้อมที่ดี ในการสร้างครอบครัวให้เข้มแข็ง ผ่านรูปแบบ "ชุมชนล้อมรักในครอบครัว" โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

๑. สำรวจ/คัดเลือกพื้นที่ร่วมกัน ระหว่างศูนย์เรียนรู้และหน่วยงานในพื้นที่

๒. ดำเนินการเสริมสร้างพลังของชุมชน โดยการจัดประชุมหรือทำเวทีประชาคมเพื่อค้นหาความต้องการ ของชุมชนและร่วมกันออกแบบพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับครอบครัวทุกช่วงวัยในชุมชน เช่น การจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นของคนในชุมชน หรือหน่วยงานในพื้นที่

๓. สนับสนุนให้เกิดพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับครอบครัวทุกช่วงวัยในชุมชน โดยยึดกระบวนการ การมีส่วนร่วมและการบูรณาการร่วมกันกับภาคีเครือข่ายในพื้นที่ (องค์ความรู้ ทักษะ กระบวนการและกิจกรรมสำหรับครอบครัวทุกช่วงวัย)

ตัวอย่างรูปแบบกิจกรรม

๑. กิจกรรมส่งเสริมการอ่านและการเล่น เช่น การอ่านนิทาน การสอนหนังสือ มุมศิลปะ วาดรูประบายสี ของเล่นจากวัสดุเหลือใช้ การละเล่นจากภูมิปัญญาท้องถิ่น เกมบันไดงู และบ่อทราย เป็นต้น
๒. กิจกรรมส่งเสริมอาชีพในท้องถิ่น ภูมิปัญญาชาวบ้าน
๓. การส่งเสริมความรู้ เช่น การเลี้ยงดูเด็กและวัยรุ่น การเตรียมความพร้อมสู่วัยสูงอายุ พ่อแม่่มือใหม่ ความรุนแรงในครอบครัว ความปลอดภัยทางไซเบอร์ การเตรียมความพร้อมครอบครัวสำหรับการรับมือในสถานการณ์ต่างๆ เช่น ภัยพิบัติธรรมชาติ โรคระบาด การหลอกลวงทางออนไลน์ ความเสมอภาคระหว่างเพศ เป็นต้น
๔. กิจกรรมอื่นๆ ที่ชาวบ้านในพื้นที่มีความต้องการและมีความสนใจ

วัตถุประสงค์และขอบเขต เป้าหมายในการจัดการความรู้ เรื่อง คู่มือการจัดกิจกรรมการสร้างพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับครอบครัวทุกช่วงวัยในพื้นที่ ดังนี้

๑. พัฒนางานด้านการจัดกิจกรรมการสร้างพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับครอบครัวทุกช่วงวัยในพื้นที่ และรูปแบบแนวทางการจัดกิจกรรมกลุ่มเป้าหมายในหน่วยงานและในพื้นที่ เพิ่มประสิทธิภาพหน่วยงานในการส่งเสริมและพัฒนาสตรีและครอบครัวในการจัดเรียนรู้กลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ สร้างความรู้และแนวทางการจัดกิจกรรมใหม่และประยุกต์ใช้เพื่อยกระดับผลลัพธ์ในการจัดกิจกรรมของหน่วยงาน
๒. สร้างความร่วมมือในการเก็บรวบรวมองค์ความรู้ของหน่วยงาน จัดเก็บความรู้แต่ละด้านตามภารกิจให้เป็นระบบเพื่อเป็นคลังความรู้ เพื่อไม่ให้สูญหายและพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้
๓. ปรับปรุงการเข้าถึงความรู้ บุคลากร ผู้ใช้บริการและประชาชนทั่วไป สามารถค้นหาแลกเปลี่ยนและเรียนรู้ความรู้ด้านการจัดกิจกรรมการสร้างพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับครอบครัวในพื้นที่ ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานได้อย่างรวดเร็ว
๔. ส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในหน่วยงานด้านการสร้างพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับครอบครัวในชุมชน ในการแก้ปัญหา หรือพัฒนาการปฏิบัติงานในพื้นที่ได้ดีขึ้น
๕. สร้างการเรียนรู้ของบุคลากร และสนับสนุนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน

กลุ่มเป้าหมายในการจัดการความรู้ ได้แก่ บุคลากร เจ้าหน้าที่รับผิดชอบ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ด้านพัฒนาสังคม ด้านสังคมสงเคราะห์ ด้านอบรมและฝึกอบรม หรือเจ้าหน้าที่รับผิดชอบด้านการพัฒนาสตรีและครอบครัวของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวรัตนภา จังหวัดขอนแก่น จำนวน ๓๕ คน

ส่วนที่ ๒ กรอบการดำเนินงาน

การจัดการความรู้เรื่อง คู่มือการจัดกิจกรรมพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับครอบครัวทุกช่วงวัยในพื้นที่ มีกรอบในการดำเนินงานสำคัญด้านต่างๆ โดยเน้นกิจกรรมที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ วัฒนธรรม วิถีชีวิต และสิ่งแวดล้อม ดังนี้

๑. บุคลากรที่จัดกิจกรรมพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับครอบครัวทุกช่วงวัยในพื้นที่ และการจัดการความรู้ของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวรัตนโกสินทร์ จังหวัดขอนแก่น กลุ่มแผนงานและวิชาการ ที่รับผิดชอบในการขับเคลื่อนโครงการส่งเสริมและพัฒนาครอบครัว จำนวน ๕ คน

๒. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับการจัดกิจกรรม และองค์ประกอบการในการจัดกิจกรรม มีดังนี้

๒.๑ วัสดุสิ่งของที่สิ้นเปลืองใช้แล้วหมดไป หรือใช้งานได้ในระยะเวลาสั้น เช่น กระดาษ ปากกา สี บัตรคำ โฟสต์บอร์ด เทปกาว ดินน้ำมัน ปากกาเคมี เป็นต้น

๒.๒ อุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้เป็นสื่อกลางในการจัดกิจกรรม เช่น คอมพิวเตอร์ โปรเจคเตอร์ เครื่องขยายเสียง โน้ตบุ๊ก กรรไกร ไม้บรรทัด เชือก ยางรัดของ ห่วงพลาสติก ลูกบอลหลากสี ผ้าผูกคอ ป้ายชื่อ เป็นต้น

๒.๓ สื่อการเรียนรู้สื่อที่ให้ข้อมูลความรู้และกระตุ้นการเรียนรู้ เช่น บัตรคำ สื่อวีดิทัศน์ สไลด์นำเสนอ เกมสื่อนออนไลน์ และบอร์ดข้อมูล คลิปสั้น เป็นต้น

๒.๔ อุปกรณ์จัดการพื้นที่และสภาพแวดล้อม อุปกรณ์ที่สนับสนุนการทำกิจกรรมและจัดสถานที่ เช่น โต๊ะ-เก้าอี้ ไวท์บอร์ด ป้ายกิจกรรม/ป้ายโครงการ ป้ายฐานการเรียนรู้ นาฬิกาจับเวลา และกระดิ่งสำหรับให้สัญญาณ เป็นต้น

๓. องค์ความรู้ที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว เช่น บัตรคำสำหรับกิจกรรมทุกช่วงวัย ชุดฝึกอบรมโรงเรียนครอบครัวในชุมชน การเตรียมความพร้อมก่อนมีครอบครัว การเตรียมความพร้อมสำหรับพ่อแม่่มือใหม่ การเตรียมความพร้อมสำหรับครอบครัวที่มีลูกวัยรุ่น การสร้างคุณค่าผู้สูงอายุในครอบครัว และการเตรียมความพร้อมครอบครัวให้พร้อมรับสถานการณ์ต่างๆ หลักสูตรการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ เป็นต้น

๔. กระบวนการที่กลุ่มพัฒนาระบบบริหารกำหนด โดยกระบวนการในการจัดการความรู้ที่กำหนดใน ๔ ขั้นตอน คือ ขั้นที่ ๑ คิด ขั้นที่ ๒ ค้น/สร้าง ขั้นที่ ๓ เข้าถึง/แบ่งปัน และขั้นที่ ๔ ปรับปรุง/เผยแพร่ เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการจัดการความรู้ในองค์กร และบุคลากรศูนย์ปรับปรุงเพิ่มเติมเพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ โดยมีกระบวนการในการทดสอบและเรียนรู้แบ่งปันในองค์กร และขยายถ่ายทอดแก่กลุ่มเป้าหมายและหน่วยงานเครือข่ายในพื้นที่เชิญเป็นวิทยากร

๕. เทคโนโลยีที่ใช้ร่วมในการจัดกิจกรรมให้กับผู้เข้าร่วมกิจกรรม เช่น การใช้ การใช้เกมส์ ใช้-ไม่ใช้ ในการให้กลุ่มเป้าหมายตอบ จากเหตุการณ์ที่กำหนดให้ ใช้ AI ช่วยออกแบบคำถาม และจัดทำสื่อการเรียนรู้ ประเด็น ความเสมอภาคระหว่างเพศ ส่งเสริมและพัฒนาครอบครัว การป้องกันความรุนแรงในครอบครัว เป็นต้น

๖. พื้นที่เป้าหมาย ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ ๘ จังหวัด กลุ่มเป้าหมายที่ได้รับการขยายถ่ายทอดและเผยแพร่องค์ความรู้แก่กลุ่มเป้าหมาย ดังนี้ จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดขอนแก่น จังหวัดเลย จังหวัดบึงกาฬ จังหวัดสกลนคร จังหวัดหนองบัวลำภู จังหวัดหนองคาย และจังหวัดอุดรธานี และมีการจัดกิจกรรมเพื่อถ่ายทอด ณ ศูนย์แห่งการเรียนรู้ครบวงจรด้านการพัฒนาสตรีและครอบครัว จังหวัดขอนแก่น แก่กลุ่มเป้าหมายที่ใช้บริการ

๗. กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรมสร้างพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับครอบครัวทุกช่วงวัยในชุมชน ที่ดำเนินการในเขตพื้นที่รับผิดชอบมีดังนี้

๗.๑ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน เครือข่ายด้านการพัฒนาสตรีและครอบครัวในพื้นที่

๗.๒ นักเรียน นักศึกษา หรือวัยรุ่นที่เตรียมพร้อมสมรสหรือใช้ชีวิตคู่ ครอบครัวที่มีสมาชิกตั้งครรภ์ หรือมีเด็กแรกเกิด ครอบครัวที่มีสมาชิกในครอบครัวเป็นวัยรุ่น สมาชิกครอบครัวที่มีผู้สูงอายุ

๗.๓ ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว แม่เลี้ยงเดี่ยว หรือครอบครัวพ่อหรือแม่เลี้ยงเดี่ยว

๗.๔ ครอบครัวทั่วไปที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรม

๘. การติดตามและประเมินผล โดยการประเมิน ๒ ส่วน ดังนี้

๘.๑ แบบประเมินความพึงพอใจภาพรวม ผลประโยชน์ที่ครอบครัวและชุมชนได้รับ และแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ สำหรับผู้เข้าร่วมโครงการ ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงพัฒนารูปแบบกิจกรรมของโครงการ

๘.๒ ข้อสังเกตจากคณะผู้จัดโครงการ/กิจกรรม ในด้านต่างๆ ที่กำหนด มีดังนี้

- การประเมินบริบทและสภาพแวดล้อม จากการสังเกตความพร้อมของสถานที่ อุปกรณ์ และบรรยากาศหน้างาน ว่าเอื้ออำนวยต่อการดำเนินกิจกรรมหรือไม่

- การมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วม จากการสังเกตพฤติกรรม ปฏิติกริยา ระดับความสนใจ และการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เข้าร่วม กับวิทยากรหรือผู้จัดโครงการ เช่น กิจกรรมที่

- กระบวนการและปัญหาเฉพาะหน้า จากการบันทึกขั้นตอนการทำงานจริง ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นขณะจัดงาน และวิธีแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่ทีมงานได้ดำเนินการ

เป้าหมายองค์ความรู้ ทิศทางที่หน่วยงานมีความต้องการยกระดับการทำงานของบุคลากรและหน่วยงานในการจัดกิจกรรมสร้างพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับครอบครัวทุกช่วงวัยในชุมชน และกิจกรรมด้านการพัฒนาสตรีและครอบครัว ลดข้อผิดพลาด และเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดกิจกรรมกับกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่

ความคาดหวังในผลลัพธ์ของการจัดกิจกรรมการสร้างพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับครอบครัวทุกช่วงวัยในพื้นที่ โดยครอบครัวที่ผ่านการเข้าร่วมกิจกรรม ครอบครัวมีความเข้มแข็งมากขึ้นตาม **มาตรฐานครอบครัวเข้มแข็ง** หมายถึง ข้อกำหนดตัวชี้วัดของลักษณะครอบครัวที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้ในการประเมินความเข้มแข็งของครอบครัว เป็นข้อกำหนดตัวชี้วัดของลักษณะครอบครัวที่กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สค.) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พัฒนาขึ้นและใช้เป็นข้อมูลสำคัญในการสร้างเสริมสถาบันครอบครัวให้เข้มแข็งตามวิสัยทัศน์ของการพัฒนาครอบครัวตามนโยบายและยุทธศาสตร์ที่วางไว้ โดยกำหนดนิยาม **“ครอบครัวเข้มแข็ง”** หมายถึง “สถานภาพของครอบครัวที่สมาชิกมีสัมพันธภาพที่ดี ทำบทบาทหน้าที่ต่อกันอย่างเหมาะสมตามสถานการณ์ สามารถพึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีสุขภาวะที่ดีทั้งกาย จิต และสังคม ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสื่อสาร และสามารถปรับตัวเพื่อฟื้นตัวได้เมื่อประสบสภาวะยากลำบาก”

มาตรฐานครอบครัวเข้มแข็ง มีองค์ประกอบ ๗ ด้าน ดังนี้

๑. **องค์ประกอบด้านสัมพันธภาพ** หมายถึง การที่สมาชิกในครอบครัวมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน โดยการแสดงออกถึงความรักความเอาใจใส่ สื่อสารกันอย่างมีคุณภาพ เคารพซึ่งกันและกัน มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา และไม่ใช้ความรุนแรง

๒. **องค์ประกอบด้านการทำบทบาทหน้าที่ของครอบครัว** หมายถึง ความสามารถในการปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ของตนอย่างเหมาะสมตามสถานการณ์ การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ปลูกฝังคุณธรรม และการจัดการเวลาให้ครอบครัว

๓. **องค์ประกอบด้านการพึ่งพาตนเองทางด้านเศรษฐกิจ** หมายถึง ครอบครัวสามารถพึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๔. **องค์ประกอบด้านสุขภาพครอบครัว** หมายถึง การที่สมาชิกในครอบครัวมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตดี มีการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพ และสามารถดูแลสมาชิกที่มีปัญหาสุขภาพได้

๕. **องค์ประกอบด้านเทคโนโลยีสื่อสารและการเรียนรู้** หมายถึง การใช้เทคโนโลยีสื่อสารที่ส่งผลกระทบทางบวกต่อสมาชิกในครอบครัวในการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน และเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง หรือการเรียนรู้ตลอดชีวิต

๖. **องค์ประกอบด้านทุนทางสังคม** หมายถึง การเชื่อมโยงกับสังคมระหว่างครอบครัวกับสภาพแวดล้อมที่กว้างออกไปจากครอบครัว และปัจจัยเกื้อหนุนความเชื่อมโยง (การให้ความช่วยเหลือ และเครือข่าย) นับได้แก่ ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม

๗. **องค์ประกอบด้านการหลีกเลี่ยงภาวะเสี่ยงและการปรับตัวในภาวะยากลำบาก/วิกฤต** หมายถึง ความสามารถของสมาชิกในครอบครัวในการหลีกเลี่ยงภาวะเสี่ยง ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหา และการปรับตัวเพื่อให้ได้ ตลอดจนการเรียนรู้จากภาวะยากลำบากที่เกิดขึ้น

การแบ่งบทบาทหน้าที่ของสมาชิก/ทีมงาน

ทีมงาน/บทบาทหน้าที่ ผู้รับผิดชอบในการขับเคลื่อนกิจกรรมพื้นที่ที่สร้างสรรค์สำหรับครอบครัวทุกช่วงวัยในพื้นที่ ในกระบวนการจัดกิจกรรม โดยแต่ละบุคคลมีบทบาทหน้าที่ รับผิดชอบ ดังนี้

นายจักรี อุทัยสา ตำแหน่ง นักพัฒนาสังคมชำนาญการ รับผิดชอบในการกำกับ และออกแบบกระบวนการ และถ่ายทอดในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แก่กลุ่มเป้าหมาย และติดตามประเมินผล ดังนี้

๑) ออกแบบกิจกรรมสำหรับเด็กและเยาวชน วัยแรงงาน และผู้สูงอายุ โดยเน้นกิจกรรมที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ วัฒนธรรม วิถีชีวิต และสิ่งแวดล้อม ในช่วงเวลาที่เหมาะสมกับการเรียนรู้เป็นหลัก

๒) ออกแบบกระบวนการและจัดกิจกรรมส่งเสริมสัมพันธภาพในครอบครัว

๓) ออกแบบกระบวนการและจัดกิจกรรมส่งเสริมความพอเพียง

๔) ออกแบบกระบวนการและจัดกิจกรรมส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ

๕) ร่วมประเมินผลกิจกรรม

นางสาวปิยาภรณ์ หล้าธรรม ตำแหน่งนักวิเคราะห์นโยบายและแผน รับผิดชอบในการออกแบบสื่อการเรียนรู้ด้านส่งเสริมสัมพันธภาพในครอบครัว ร่วมออกแบบกิจกรรมและถ่ายทอดกิจกรรมพัฒนาทักษะอาชีพเพื่อสร้างสัมพันธภาพของคนทุกช่วงวัยในครอบครัว ดังนี้

๑) ออกแบบสื่อการเรียนรู้ด้านส่งเสริมสัมพันธภาพในครอบครัว

๒) ร่วมออกแบบกระบวนการและจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะอาชีพเพื่อสร้างสัมพันธภาพในครอบครัว

๓) ร่วมประเมินผลกิจกรรม

นางสาวอัญมณี สีหาสร้อย ตำแหน่งนักพัฒนาสังคม รับผิดชอบในการคัดเลือกสถานที่ สภาพแวดล้อม พร้อมจัดเตรียมสถานที่ในการจัดกิจกรรม ดังนี้

๑) ร่วมคัดเลือกสถานที่และออกแบบพื้นที่ จัดสภาพแวดล้อม จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์และสถานที่ในการจัดกิจกรรม

๒) ออกแบบกระบวนการและจัดการเรียนรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรม

๓) ออกแบบกระบวนการและจัดกิจกรรมส่งเสริมความกตัญญูกตเวที

๔) ร่วมประเมินผลกิจกรรม

นายพงศธร งามสมพล ตำแหน่ง พนักงานระบบงานคอมพิวเตอร์ รับผิดชอบในการออกแบบและจัดทำสื่อการเรียนรู้สำหรับครอบครัวทุกช่วงวัย พร้อมจัดกระบวนการเรียนรู้ ดังนี้

- ๑) ออกแบบกระบวนการ จัดทำสื่อและจัดการเรียนรู้ด้านการรู้เท่าทันสื่อออนไลน์ (Digital footprint)
- ๒) ออกแบบกระบวนการ จัดทำสื่อและจัดการเรียนรู้ด้านความรุนแรงในครอบครัว
- ๓) ออกแบบ จัดทำสื่อ และจัดการเรียนรู้ด้านสวัสดิการสตรีและครอบครัว
- ๔) ร่วมประเมินผลกิจกรรม

นางสาวบุษบา นามมนตรี ตำแหน่งเจ้าพนักงานพัฒนาสังคม รับผิดชอบในการออกแบบกิจกรรมและถ่ายทอดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาเด็กอายุไม่เกิน ๖ ปี และร่วมออกแบบกิจกรรมและถ่ายทอดกิจกรรมพัฒนาทักษะอาชีพเพื่อสร้างสัมพันธภาพของคนทุกช่วงวัยในครอบครัว ดังนี้

- ๑) ออกแบบกระบวนการและจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็ก
- ๒) ออกแบบกระบวนการและจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะอาชีพเพื่อสร้างสัมพันธภาพในครอบครัว
- ๓) ร่วมประเมินผลกิจกรรม

ส่วนที่ ๓ กระบวนการจัดการความรู้ (KM Process)

๑. การคิด

การจัดการความรู้เรื่อง คู่มือ การจัดกิจกรรมพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับครอบครัวทุกช่วงวัยในพื้นที่ สอดคล้องกับแผนการจัดการความรู้ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) ยุทธศาสตร์ส่งเสริมและพัฒนาความเข้มแข็งของครอบครัว เป้าประสงค์ ส่งเสริมครอบครัวมีสัมพันธภาพที่ดี ทำบทบาทหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม เสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมและพัฒนาความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว

ตามที่ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวรัตนโกสินทร์ จังหวัดขอนแก่น ดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อขับเคลื่อนในการส่งเสริมและพัฒนาครอบครัวในพื้นที่รับผิดชอบ ๘ จังหวัด ในทุกๆ ปี มีความจำเป็นต้องมีวิทยากรที่มีความรู้ ความเข้าใจ ในด้านการส่งเสริมและพัฒนาครอบครัว เช่น ด้านการเป็นวิทยากรกระบวนการ ด้านความเข้าใจในประเด็นที่ขับเคลื่อน และที่สำคัญวิทยากรต้องมีความเข้าใจในบทบาทภารกิจของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว และมีความพร้อมในการร่วมเดินทางลงพื้นที่เพื่อจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ทำให้วิทยากรมีข้อจำกัดในเรื่องความพร้อมในการเดินทางเข้าร่วมจัดกิจกรรมในพื้นที่รับผิดชอบ ๘ จังหวัด และความเข้าใจในบทบาทภารกิจของหน่วยงาน ซึ่งเป็นข้อจำกัดในการขับเคลื่อนกิจกรรมในพื้นที่ และการจัดกิจกรรมที่ขับเคลื่อนด้านการพัฒนาสตรีครอบครัวและความเสมอภาคในพื้นที่ ไม่มีแนวทางที่ชัดเจน และทีมงานที่ชัดเจน ที่สามารถนำไปปรับใช้ได้ทันที จึงดำเนินการดังนี้

๑) ประชุมข้าราชการเจ้าหน้าที่ภายในศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว เพื่อกำหนดประเด็นองค์ความรู้ที่ต้องการพัฒนาและนำไปปรับใช้ โดยแต่ละกลุ่ม/ฝ่ายได้เสนอประเด็น ดังนี้ การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพในชุมชนสู่ความสำเร็จ การส่งเสริมและพัฒนาทักษะอาชีพสู่ความสำเร็จอย่างยั่งยืน และประเด็นการจัดกิจกรรมสร้างพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับครอบครัวทุกช่วงวัย

๒) ที่ประชุมพิจารณาคัดเลือกประเด็นองค์ความรู้ที่ต้องการพัฒนา เลือกประเด็นการจัดกิจกรรมการสร้างพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับครอบครัวทุกช่วงวัย โดยกลุ่มแผนงานและวิชาการ รับผิดชอบในการจัดกระบวนการถอดองค์ความรู้ เพื่อจัดทำ ร่าง คู่มือ เพื่อเสนอที่ประชุม ร่วมพิจารณาต่อไป

๒. การค้น สร้างและแสวงหาความรู้ การจัดหาความรู้ทั้งจากภายในและภายนอก เพื่อรวบรวมข้อมูลในการจัดกิจกรรมสร้างพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับครอบครัวทุกช่วงวัย จากกิจกรรมการเรียนรู้ที่หน่วยงานในแต่ละกิจกรรมที่จัดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมาย มีกระบวนการดังนี้

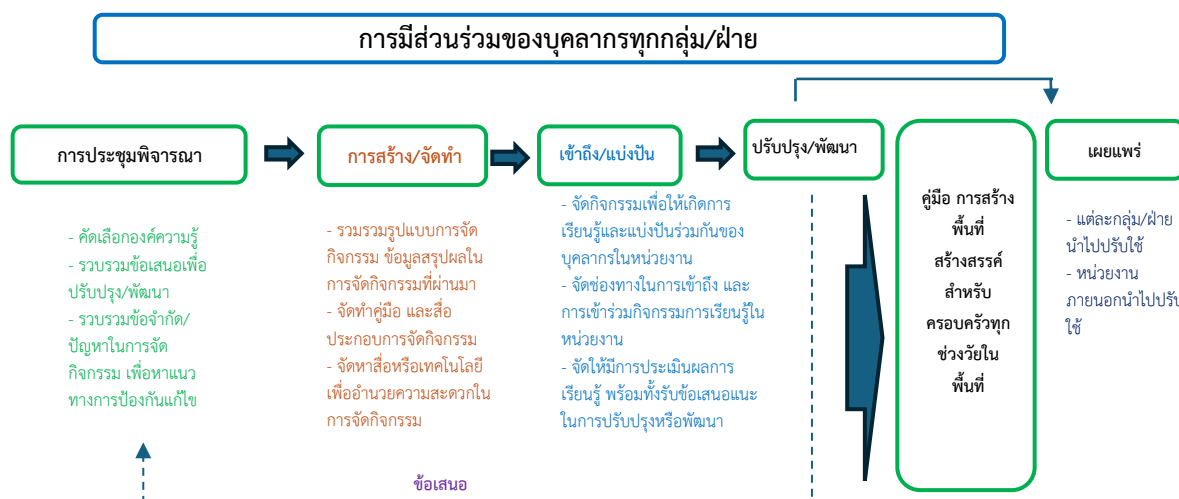
๒.๑ รวบรวมข้อมูล องค์ความรู้ในขั้นตอนรูปแบบกระบวนการจัดกิจกรรมพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับครอบครัวทุกช่วงวัยในพื้นที่ พร้อมทั้งอธิบายข้อดี ข้อเสียกระบวนการจัดกิจกรรม สรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมเพื่อจัดทำ ร่าง คู่มือฯ

๒.๒ จัดประชุมพิจารณา ร่าง คู่มือฯ เพื่อรับฟังข้อเสนอแนะ แนวทาง พร้อมประเมินผล และนำผลการประเมินปรับปรุงเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์

๒.๓ เสนอผู้บริหารเพื่อเห็นชอบในการใช้คู่มือในการคู่มือการจัดกิจกรรมพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับครอบครัวทุกช่วงวัยในพื้นที่ เพื่อให้บุคลากรที่ดำเนินงานปรับใช้ในการส่งเสริมและพัฒนากลุ่มเป้าหมาย

๒.๔ การดำเนินงานตามรูปแบบ (Model) การจัดการความรู้ที่เน้นบุคลากรมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ทุกขั้นตอนที่ชัดเจน เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในองค์กร พร้อมทั้งรับฟังข้อเสนอแนะแนวทางจากบุคลากร

การสร้างพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับครอบครัวทุกช่วงวัย ในพื้นที่

การจัดการความรู้เรื่อง คู่มือการสร้างพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับครอบครัวทุกช่วงวัยในพื้นที่ ได้รับการร่วมมือจากผู้บริหาร บุคลากรแต่ละกลุ่ม/ฝ่าย เพื่อร่วมในการประชุมพิจารณาคัดเลือกองค์ความรู้ที่ต้องการพัฒนา และร่วมพิจารณา ร่าง คู่มือการจัดกิจกรรมพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับครอบครัวทุกช่วงวัยในชุมชน โดยเน้นกิจกรรมที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ วัฒนธรรม วิถีชีวิต และสิ่งแวดล้อม เป็นหลัก ให้มีการร่วมเรียนรู้ระหว่างวัยในการจัดกิจกรรม กระบวนการกลุ่มและการสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว โดยเน้นการเรียนรู้ร่วมกัน เช่น กิจกรรมด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพในครอบครัว ขอบคุน - ขอโทษ การสื่อสารเชิงบวก กิจกรรมส่งลูกให้ถึงฝั่ง เลี้ยงลูกให้ถูกทาง เป็นต้น

๒.๕ การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ประโยชน์ในการจัดการความรู้ การจัดการความรู้เรื่อง คู่มือการสร้างพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับครอบครัวทุกช่วงวัยในพื้นที่ ได้นำเทคโนโลยีและสารสนเทศเข้ามาช่วยในการจัดการ ดังนี้ การนำคอมพิวเตอร์ช่วยในการค้นคว้าข้อมูล การใช้ Gemini ช่วยในการออกแบบสื่อประกอบการเรียนรู้ และออกแบบฐานการเรียนรู้สำหรับครอบครัวทุกช่วงวัย รวมทั้งการนำ Google form เป็นการรับข้อมูลในการประเมินฐานการเรียนรู้ รวมถึงการใช้ Quizizz มาใช้ออกแบบเกมส์ ร่วมเป็นฐานการเรียนรู้ และการสรุปผลด้วย AI Gemini

๓. การเข้าถึงหรือแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้บุคลากรและสมาชิกในครอบครัว ในการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างวัย พร้อมจัดกระบวนการกลุ่มเพื่อให้บุคลากรนำไปปรับใช้ในการทำงาน ดังนี้

- ๑) กิจกรรมละลายพฤติกรรม “เข้าใจเมื่อได้คุย”
- ๒) กิจกรรมสร้างสัมพันธ์ภาพในครอบครัว “อาชีพส่งเสริมสัมพันธ์ภาพในครอบครัว”
- ๓) ขอบคุณ - ขอโทษ การสื่อสารเชิงบวก
- ๔) กิจกรรมส่งลูกให้ถึงฝั่งฝัน เลี้ยงลูกให้ถูกทาง
- ๕) สรุปประเมินผลกิจกรรม พร้อมให้ข้อเสนอแนะ

พัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับคนทุกช่วงวัย โดยเน้นการเรียนรู้ร่วมกัน การเสริมสร้างทักษะชีวิต และการสร้างสัมพันธภาพ และการสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกภายในครอบครัว และทดลองใช้กิจกรรมกับบุคลากรภายในศูนย์ฯ พร้อมให้บุคลากรที่นำไปปรับใช้สรุปผล วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน และแนวทางการพัฒนาและจัดทำข้อเสนอเพื่อปรับปรุงกระบวนการจัดกิจกรรมในครั้งต่อไป

๔. การปรับปรุงหรือเผยแพร่ กลุ่มแผนงานและวิชาการ รวบรวมผลวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน และแนวทางการพัฒนาและจัดทำข้อเสนอเพื่อปรับปรุงกระบวนการจัดกิจกรรม เพื่อจัดทำเล่มคู่มือ การสร้างพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับครอบครัวทุกช่วงวัยในพื้นที่ ฉบับสมบูรณ์ พร้อมจัดทำช่องทางการเผยแพร่คู่มือ ผ่านเว็บไซต์ www.rattanapa.go.th และ Facebook ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวรัตนภา จังหวัดขอนแก่น ให้แก่บุคลากร เครือข่ายและผู้ที่เกี่ยวข้องในสามารถนำไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานได้

ส่วนที่ ๔ สารความรู้ (Knowledge Asset /Core Competency)

เหตุผลความจำเป็น

ปัจจุบันสังคมไทยกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และวิถีชีวิต ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อบทบาทของสตรีและสถาบันครอบครัว สตรีในฐานะกำลังสำคัญของครอบครัว และครอบครัวเป็นสถาบันที่สำคัญสำหรับการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชน และพัฒนาประเทศ แต่ปัจจุบันบุคคลในครอบครัวมักเผชิญกับความกดดันในการปรับตัวเพื่อหารายได้และดูแลคนในครอบครัว ขณะเดียวกันเด็กและเยาวชนก็ต้องการพื้นที่ในการพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อป้องกันพฤติกรรมเสี่ยง จากแนวทางการดำเนินงานของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (DWF) ให้มีความสำคัญกับการสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและการพัฒนาศักยภาพสตรี การจัดกิจกรรมสร้างพื้นที่สร้างสรรค์ (Creative Space) จึงเป็นกลไกสำคัญในการสนับสนุนให้คนทุกช่วงวัยในครอบครัวได้เรียนรู้ร่วมกันผ่านกิจกรรมเชิงบวกในชุมชน

บทบาทหน้าที่ของพื้นที่สร้างสรรค์ในปัจจุบัน

ปัจจุบันสมาร์ทโฟน อินเทอร์เน็ตเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินชีวิตประจำวันของเด็ก เยาวชนและครอบครัว เป็นพื้นที่ที่เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลหลายแง่มุมของสังคมที่เคลื่อนที่ไปอย่างรวดเร็ว และเกิดการรับสารอย่างฉับพลัน โดยไม่มีความจำเป็นในการพึ่งพาสื่อดั้งเดิมอย่างโทรทัศน์ หรือวิทยุอีกต่อไปทำให้ลักษณะการใช้เครื่องมือสื่อสารเหล่านี้ จะกลายเป็นปัจจัยที่ห้าของเยาวชนยุคใหม่ ซึ่งสร้างความสับสนแก่ผู้ใหญ่ในเรื่องของพฤติกรรมเยาวชน โดยมีแนวโน้มใช้เวลาส่วนมากกับหน้าจอหรือเป็นอุปกรณ์ทางการเรียนของพวกเขาเหล่านั้น ทำให้เกิดการวิจารณ์ว่า "เด็กติดสมาร์ทโฟนไม่สนใจสิ่งรอบตัว" หรือ "วัน ๆ ไม่ทำอะไรนอกจากเล่นโทรศัพท์" หากจะกล่าวโทษอุปกรณ์เหล่านี้คงเป็นเพียงแค่สาเหตุส่วนย่อยเท่านั้น ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมของคนรุ่นใหม่แต่แท้จริงแล้วผู้ใหญ่ในสังคมเอง ได้เบียดเบียนพื้นที่สาธารณะของเยาวชนในการเปิดโอกาสให้เกิด "พื้นที่สร้างสรรค์ในชุมชน" กระทั่งนำพื้นที่ไปใช้ในประโยชน์อื่น ซึ่งไม่ได้สนับสนุนให้เกิดพื้นที่ของชุมชนเพื่อการแลกเปลี่ยน กลับกลายเป็นสังคมที่แยกกันอาศัย เป็นคนแปลกหน้าในพื้นที่เท่านั้น

ความสำคัญของพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับครอบครัวทุกช่วงวัยในชุมชน

การเกิดพื้นที่สร้างสรรค์นั้นมีความสำคัญต่อการพัฒนาตัวเอง และการเรียนรู้ตัวตนของเด็ก เยาวชน และครอบครัว ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมแก่การได้ทดลองทำในสิ่งที่ตนเองสนใจ ช่วยให้มองเห็นตัวตนที่ชัดเจน ฝึกฝนการใช้เหตุผล ความคิดสร้างสรรค์ของตนเอง รวมทั้งความสนใจทางด้านการศึกษาหรือหน้าที่การงานในอนาคตได้อีกด้วย ปัญหาประการหนึ่งที่กลุ่มเยาวชนรุ่นใหม่มักจะแสดงความคิดเห็น คือ เรื่องพื้นที่สาธารณะบริเวณพื้นที่ชุมชนของตนเอง ว่าไม่ได้รับการจัดการที่ดีกระทั่งไม่มีพื้นที่กลางให้เด็กและเยาวชนใช้บริการ มาพบเจอกัน กลับเป็นห้างสรรพสินค้า ร้านอาหารร้านกาแฟ ที่ทำหน้าที่พื้นที่ส่วนกลางแก่ผู้คนเท่านั้น หากประเทศไทยสามารถจัดสรรพื้นที่ดังกล่าวให้กับพื้นที่ชุมชนทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นลักษณะของสวนสาธารณะ สนามเด็กเล่น หรือแบบใดก็ตามควรคำนึงถึงการเข้าถึงของคนในพื้นที่

แนวคิดและวิธีการจัดกิจกรรม

การสร้างพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับครอบครัวทุกช่วงวัยในพื้นที่ หรือพื้นที่สำหรับสมาชิกครอบครัวทุกช่วงวัยในชุมชน มาทำกิจกรรมร่วมกัน อย่างสร้างสรรค์ โดยยึดถือประโยชน์ "ชุมชนดี ครอบครัวดี" ซึ่งมีเป้าหมายให้ชุมชนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับครอบครัวในชุมชนบนพื้นฐานความต้องการ และตอบโจทย์ของแต่ละชุมชน โดยใช้ทรัพยากรที่มีและการสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อให้ชุมชนสามารถเป็นสภาพแวดล้อมที่ดี ในการสร้างครอบครัวให้เข้มแข็ง ผ่านรูปแบบ "ชุมชนล้อมรักในครอบครัว" โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

๑. สำรวจ/คัดเลือกพื้นที่ในการจัดกิจกรรม จากการรวบรวมข้อมูล สถานการณ์สตรีและครอบครัว และภาคีเครือข่ายในการร่วมดำเนินงานในพื้นที่ เพื่อประกอบการพิจารณาคัดเลือก

๒. ประชุมคณะผู้จัดกิจกรรมและผู้แทนในพื้นที่เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ เตรียมการจัดโครงการ/กิจกรรม วิเคราะห์ข้อมูล สถิติ สถานการณ์ เพื่อคัดเลือกพื้นที่เป้าหมาย และกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วม

๓. จัดทำแผนการจัดโครงการ/กิจกรรมโรงเรียนครอบครัว ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ เหมาะสมกับพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย โดยมีหัวข้อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

๓.๑ เตรียมความพร้อมก่อนมีครอบครัว หรือก่อนใช้ชีวิตคู่ สำหรับครอบครัวที่มีผู้ที่เตรียมความพร้อมก่อนใช้ชีวิตคู่ หรือแต่งงานใหม่

๓.๒ เตรียมความพร้อมครอบครัวตั้งครรภ์หรือพ่อแม่มีมือใหม่ สำหรับครอบครัวมีสมาชิกตั้งครรภ์หรือเพิ่งคลอดบุตร เช่น สิทธิต้องรู้ สำหรับคนมีลูก กิจกรรมสำหรับการเตรียมความพร้อมครอบครัวตั้งครรภ์หรือพ่อแม่มีมือใหม่ เป็นต้น

๓.๓ เตรียมความพร้อมครอบครัวที่มีลูกวัยรุ่น สำหรับครอบครัวที่มีลูกอยู่ในวัยรุ่น เช่น วัยรุ่นรัก ความเสี่ยง ดูแลอย่างไรให้รอดปลอดภัย กิจกรรมสำหรับเตรียมความพร้อมครอบครัวที่มีลูกวัยรุ่น เป็นต้น

๓.๔ เตรียมความพร้อมครอบครัวที่มีผู้สูงอายุ สำหรับครอบครัวที่มีผู้สูงอายุ เช่น สมองสูงวัย เกิดอะไรขึ้น กิจกรรมสำหรับการเตรียมความพร้อมครอบครัวที่มีผู้สูงอายุ เป็นต้น

๓.๕ เตรียมพร้อมครอบครัวสำหรับการรับมือในสถานการณ์ต่าง ๆ สำหรับครอบครัวทุกรูปแบบ เช่น ความรุนแรงในครอบครัว การตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น สมาชิกในครอบครัวติดสารเสพติด เป็นต้น

๓.๖ เรียนรู้เตรียมพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาครอบครัว เช่น ความรู้ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้าประเวณี การป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น การป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว และการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ เป็นต้น

๓.๗ สรุป ประเด็นและแนวทางการป้องกันแก้ไขปัญหา ดังนี้ “การป้องกันปัญหาการค้าประเวณี การป้องกันความรุนแรงในครอบครัวและการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น” เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในปีถัดไป

๔. จัดทำกระบวนการเรียนรู้ “กิจกรรมสร้างพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับครอบครัวทุกช่วงวัย” จัดทำข้อมูลประกอบกระบวนการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย

๕. ดำเนินการจัดกิจกรรมเสริมสร้างพลังของชุมชน โดยการทำเวทีประชาคมเพื่อค้นหาความต้องการของชุมชนและร่วมกันออกแบบพื้นที่สร้างสรรค์ สำหรับครอบครัวทุกช่วงวัยในชุมชน เช่น การจัดกิจกรรมเพื่อให้

สมาชิกของครอบครัวมาทำกิจกรรมร่วมกันในชุมชน การจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นของคนในชุมชน และการจัดกิจกรรมลานธรรมของชุมชน เป็นต้น

๖. สนับสนุนให้เกิดพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับครอบครัวทุกช่วงวัยในชุมชน โดยยึดกระบวนการ การมีส่วนร่วมและการบูรณาการร่วมกันกับภาคีเครือข่ายในพื้นที่ โดยการสนับสนุนองค์ความรู้ ทักษะ กระบวนการและ กิจกรรมสำหรับครอบครัวทุกช่วงวัย เป็นต้น

๗. ติดตามและประเมินผลการดำเนินโครงการ/กิจกรรม

๘. สรุปผลการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ แนวทางการพัฒนาต่อไป

การชี้แจงหรือสร้างความเข้าใจกับเครือข่ายในพื้นที่

การดำเนินจัดกิจกรรมการสร้างพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับครอบครัวทุกช่วงวัยในพื้นที่ ที่มีลักษณะของการจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมครอบครัวอย่างต่อเนื่อง จำเป็นต้องสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับเครือข่ายในพื้นที่ หรือ อาสาสมัครที่ขับเคลื่อนหลัก (Key Person) ในพื้นที่เพื่อให้การดำเนินงานเกิดความต่อเนื่องและสอดคล้องกับความต้องการของครอบครัวกลุ่มเป้าหมาย สภาพแวดล้อมทางสังคม วิถีชีวิตของชุมชนอย่างแท้จริง เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำทางศาสนา ผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่ม ปราชญ์ หรือพระภิกษุสงฆ์ เป็นต้น ซึ่งดำเนินการหลักอยู่ ๒ แนวทาง

๑. แนวคิดการจัดกิจกรรมการสร้างพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับครอบครัวทุกช่วงวัยในพื้นที่ คือ การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และเสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดี แก่สมาชิกในครอบครัว ผ่านการทำกิจกรรมเรียนรู้ร่วมกัน โดยการสร้างพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับครอบครัวทุกช่วงวัยในชุมชน พื้นที่สำหรับสมาชิกครอบครัวทุกช่วงวัยในชุมชน มาทำกิจกรรมร่วมกัน อย่างสร้างสรรค์ โดยยึดถือประโยชน์ "ชุมชนดี ครอบครัวดี" ซึ่งมีเป้าหมายให้ชุมชนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับครอบครัวทุกช่วงวัยในชุมชนบนพื้นฐานความต้องการ และตอบโจทย์ของแต่ละชุมชน โดยใช้ทรัพยากรที่มีและการสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อให้ชุมชนสามารถเป็นสภาพแวดล้อมที่ดี ในการสร้างครอบครัวให้เข้มแข็ง ผ่านรูปแบบ "ชุมชนล้อมรักในครอบครัว"

๒. แนวทางสู่ความสำเร็จของการจัดกิจกรรมการสร้างพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับครอบครัวทุกช่วงวัยในพื้นที่ จะประสบความสำเร็จได้ ต้องอาศัยความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายของพื้นที่ ชุมชน และบุคคลที่เป็นผู้นำหลักในการดำเนินการ ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำทางศาสนา ผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่ม ปราชญ์ หรือพระภิกษุสงฆ์ ร่วมขับเคลื่อนและสนับสนุนทรัพยากรในการดำเนินงาน

รูปแบบการจัดกิจกรรม

การกำหนดรูปแบบกิจกรรมในแต่ละครั้ง ผู้รับผิดชอบโครงการ เจ้าหน้าที่หรือเครือข่ายที่ร่วมดำเนินการ หรืออาสาสมัครผู้รับผิดชอบในการขับเคลื่อนกิจกรรมในพื้นที่ สามารถวางแผนได้ตามความเหมาะสมในบริบทของพื้นที่ และสภาพแวดล้อมในชุมชน ทั้งนี้ เนื้อหาและรูปแบบของกิจกรรมที่กำหนดขึ้นนั้นต้องมีการสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมสัมพันธภาพในครอบครัว คุณธรรมและจริยธรรม สำหรับคนทุกช่วงวัย ผ่านการเข้าร่วมกิจกรรม โดยในแต่ละครั้งของการจัดกิจกรรมกำหนดให้จัดกิจกรรมอย่างน้อย ๓ ชั่วโมงขึ้นไป โดยกิจกรรมมีความหลากหลายที่เน้นการสร้างสัมพันธภาพในครอบครัว ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม การทำความดีแก่เด็ก ผู้สูงอายุและสมาชิกในครอบครัว

ดังนั้นกิจกรรมการสร้างพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับครอบครัวทุกช่วงวัย จะครอบคลุมถึงกิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมอื่นๆ ที่ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และการทำความดี เพื่อนำไปสู่สัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว นอกเหนือจากการทำบุญสวดมนต์ หรือปฏิบัติศาสนกิจตามหลักของแต่ละศาสนาได้ดังนี้

๑. กิจกรรมสร้างครอบครัวเข้มแข็ง โดยวิทยากรให้ความรู้และสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของครอบครัว เพื่อให้สมาชิกในครอบครัวได้เข้าใจกันมากขึ้น

๒. กิจกรรมเรียนรู้การส่งเสริมสัมพันธภาพด้วยอาชีพ แก่เด็กและเยาวชน ผู้สูงอายุ เช่น การเรียนรู้งานหัตถกรรมจากปราชญ์ชาวบ้าน การทำโดนัทจิ๋ว การทำแซนวิชหน้าต่างๆ เป็นต้น

๓. กิจกรรมสันตนาการสร้างสัมพันธ์ครอบครัวเป็นกิจกรรมสร้างสัมพันธภาพของครอบครัว รวมทั้งส่งเสริมให้ครอบครัวทุกช่วงวัยได้ใช้เวลาร่วมกัน

๔. กิจกรรมส่งเสริมการอ่านและการเล่น เช่น การอ่านนิทาน การสอนหนังสือ มุมศิลปะ วาดรูประบายสี ของเล่นจากวัสดุเหลือใช้ การละเล่นจากภูมิปัญญาท้องถิ่น เกมบันไดงู และบ่อทราย เป็นต้น

๕. กิจกรรมส่งเสริมอาชีพในท้องถิ่น ภูมิปัญญาชาวบ้าน

๖. การส่งเสริมความรู้ เช่น การเลี้ยงดูเด็กและวัยรุ่น การเตรียมความพร้อมผู้วัยสูงอายุ พ่อแม่่มือใหม่ ความรุนแรงในครอบครัว ความปลอดภัยทางไซเบอร์ การเตรียมความพร้อมครอบครัวสำหรับการรับมือในสถานการณ์ต่างๆ เช่น ภัยพิบัติ โรคระบาด การหลอกลวงทางออนไลน์ ความเสมอภาคระหว่างเพศ เป็นต้น

๗. กิจกรรมอื่นๆ ที่ชาวบ้านในพื้นที่มีความต้องการและมีความสนใจ

แนวคิดการจัดกิจกรรมเรียนรู้

การจัดกิจกรรมการสร้างพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับครอบครัวทุกช่วงวัยในพื้นที่ ยึดแนวคิดตามหลักการพีระมิดแห่งการเรียนรู้ หรือ Learning Pyramid ที่พัฒนาโดย National Training Laboratories ตั้งแต่ช่วงปี ๑๙๖๐ เป็นแนวคิดที่ทำให้เห็นภาพว่า ‘กิจกรรมแบบไหน’ ทำให้เราสามารถเรียนรู้ ซึมซับ และจดจำข้อมูลได้ดีที่สุด ตามหลักการเรียนรู้ ๗ ระดับการเรียนรู้ ตาม Learning Pyramid มีรายละเอียด ดังนี้

๑. การฟังบรรยาย (Lecture) มีอัตราการจดจำ ๕%

เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่มองว่าจะมีอัตราการจดจำที่ต่ำที่สุด เพราะเป็นการเรียนรู้ที่ไม่จำเป็นต้องแสดงความเข้าใจหรือนำความรู้ไปใช้ เป็นการนั่งฟังบรรยายในพื้นที่กำหนด

๒. การอ่าน (Reading) มีอัตราการจดจำ ๑๐%

การอ่านแม้จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับข้อมูลโดยตรง แต่การอ่านเพียงอย่างเดียวมักไม่ช่วยให้เกิดความเข้าใจลึกซึ้ง และอาจจะรู้สึกท้อแท้กว่าลิ้มรสที่ค่อยๆ กลับมาอ่านซ้ำได้ ยังไม่ต้องจำตั้งแต่ตอนนี้ก็ได้ เป็นต้น

๓. การดูภาพและวิดีโอ (Audio-Visual) มีอัตราการจดจำ ๒๐%

การเรียนรู้ผ่าน วิดีโอ อินโฟกราฟิก ภาพประกอบ หรือพอดแคสต์ ซึ่งช่วยให้ข้อมูลเข้าใจง่ายขึ้น เมื่อเทียบกับการอ่านเพียงอย่างเดียว แต่ก็ยังถูกจัดอยู่ในรูปแบบการเรียนรู้ที่นิ่งๆ เฉื่อยๆ ผู้เรียนรู้ไม่ค่อยได้ Active เท่าไหร่

๔. การสาธิต (Demonstration) มีอัตราการจดจำ ๓๐%

การสาธิตถือเป็นวิธีการเรียนรู้แบบเชิงรุกวิธีแรกใน The Learning Pyramid ซึ่งการทำให้เห็นทีละขั้นตอน ช่วยเพิ่มการจดจำให้คนเรียนได้ ตัวอย่างเช่น การสอนวิธีเปลี่ยนยางรถที่แบน การสอนวิธีการทำอาหาร การสอนวิธีการนี้ในทางปฏิบัติ จะมีประสิทธิภาพมากกว่าการอธิบายขั้นตอนด้วยการพูดให้ฟังเพียงอย่างเดียว

๕. การอภิปรายกลุ่ม (Group Discussion) มีอัตราการจดจำ ๕๐%

เป็นการพูดคุยและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น ซึ่งเป็น Active Learning อีกแบบหนึ่ง เช่น นำไปใช้กันในการเสริมการเรียนรู้พนักงาน ซึ่งจะช่วยให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งมากขึ้น เพราะผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงแนวคิดกับประสบการณ์ของตนเองได้ดีขึ้น ช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และช่วยให้จดจำความรู้ได้มากขึ้น

๖. การฝึกปฏิบัติจริง (Practice by Doing) มีอัตราการจดจำ ๗๕%

อาจเรียกอีกอย่างว่า “การลงมือทำ” ถือเป็นวิธีการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดวิธีหนึ่ง เนื่องจากช่วยให้เราสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติได้จริง การประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัตินี้แหละช่วยให้จดจำข้อมูลได้ในระยะยาว นำไปสู่การคิดวิเคราะห์และความเข้าใจความรู้ที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

๗. การสอนผู้อื่น (Teach Others) มีอัตราการจดจำ ๙๐%

เป็นวิธีการเรียนรู้ที่มี อัตราการจดจำสูงสุด เพราะต้องทำความเข้าใจเนื้อหาอย่างลึกซึ้งก่อนที่จะถ่ายทอดออกไป เพราะการที่เราจะสอนคนอื่นได้ ถ่ายทอดออกไปได้จะต้องเข้าใจเนื้อหานั้นจริง ๆ จำได้ในทุกรายละเอียด เพื่อที่จะสื่อสารออกไปได้อย่างครบถ้วน โดยที่ผู้รับสารก็เข้าใจแบบเดียวกับเราได้ด้วยเช่นเดียวกัน ที่มา: พีระมิตแห่งการเรียนรู้ หรือ Learning Pyramid เริ่มต้นศึกษาและพัฒนาโดย National Training Laboratories ตั้งแต่ช่วงปี ๑๙๖๐ พฤติกรรมแบบไหนที่ช่วยให้เราเรียนรู้ได้ดีที่สุด

การจัดกิจกรรมการสร้างพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับครอบครัวทุกช่วงวัยในพื้นที่ โดยเจ้าหน้าที่หรือผู้จัดกระบวนการในกิจกรรมจะส่งเสริมให้แก่กลุ่มเป้าหมาย จะดำเนินการตามหลักการเรียนรู้ ๗ ระดับการเรียนรู้ตาม Learning Pyramid ดังนี้

๑. การบรรยาย ใช้การบรรยายเพื่อสร้างการรับรู้ ความเข้าใจ สร้างแรงบันดาลใจ และสร้างแนวร่วมในการขับเคลื่อนของกิจกรรม เช่น สถานการณ์ของครอบครัวไทยในปัจจุบันและอนาคต แนวทางการพัฒนาครอบครัวเพื่อให้เกิดความมั่นคงยั่งยืน เป็นต้น

๒. การอ่าน เป็นกิจกรรมที่ผู้ดำเนินการมุ่งหวังให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างชัดเจน และมีสาระสำคัญ เพื่อให้ได้เข้าใจในเหตุการณ์ หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้น หรือความหมายความสำคัญของเรื่องนั้น ๆ เช่น อ่านข้อความ ๑๐ คำดี อ่านข้อความ ๑๐ อย่างที่คนในครอบครัวอยากทำร่วมกัน อ่านข้อความที่สื่อถึงคนในครอบครัวที่ตนเองอยากบอก เป็นต้น

๓. การดูภาพหรือวิดีโอ เป็นการนำสื่อมาใช้ร่วมกับการเรียนรู้ หรือประกอบการเรียนรู้ในประเด็นเพื่อให้เข้าใจ และมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น โดยสามารถนำภาพหรือวิดีโอที่สื่อถึงประเด็นการเรียนรู้ เช่น สื่อสัมพันธภาพในครอบครัว คลิปละครสะท้อนความรุนแรงในครอบครัว ภาพการแสดงความรัก คลิปสาธิต เป็นต้น

๔. การสาธิต เป็นการนำวิธีการไปปรับใช้ในการเรียนรู้เพื่อประกอบให้เห็นภาพ กระบวนการ ขั้นตอน ที่ชัดเจน โดยเจ้าหน้าที่หรือผู้จัดกิจกรรมนำไปปรับใช้ในฐานะการเรียนรู้ด้านอาชีพที่ส่งเสริมสัมพันธภาพใน ครอบครัว เช่น การสาธิตการทำสลัด การทำโดนัทจิ๋ว การทำวุ้น เป็นต้น

๕. การระดมความคิดเห็นหรือการอภิปรายกลุ่ม เป็นกิจกรรมที่เจ้าหน้าที่นำมาปรับใช้ในช่วงการ ระดมความคิดเห็น หรือให้ข้อเสนอแนะทางในการดำเนินการของกิจกรรม เช่น ระดมความคิดเห็น กิจกรรมที่ทุก ช่วงวัยสามารถเข้าร่วมได้ ระดมความคิดเห็นวิธีการป้องกันความรุนแรงในครอบครัว ระดมความคิดเห็นแนว ทางการสร้างพื้นที่สร้างสรรค์ เป็นต้น

๖. การฝึกปฏิบัติจริง เป็นการนำกระบวนการฝึกปฏิบัติมาใช้ในการทำกิจกรรมที่กลุ่มเป้าหมาย สามารถทำได้ทันที และเกิดการเรียนรู้ได้รวดเร็ว ใช้ระยะเวลาในการปฏิบัติไม่นานเกินไป เช่น การสมมติบทบาท หน้าที่คนในครอบครัว การฝึกปฏิบัติทำสลัด ทำโดนัทจิ๋ว ทำวุ้น เป็นต้น

๗. การสอนหรือการถ่ายทอด เป็นการให้วิธีการหรือแนวทางในการถ่ายทอด หรือนำไปปรับใช้ใน ชีวิต เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นไปตามเป้าหมาย การสอนในส่วนนี้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้จริง เกิดความ ขำนาญ หรือการถ่ายทอดหลายครั้งทำเพื่อสร้างแรงบันดาลใจ เปลี่ยนมุมมอง กระตุ้นให้เกิดความตระหนักรู้ หรือ สร้างความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนเอง และสร้างความยั่งยืน ดังสำนวนที่ว่า "ให้ปลาเขาหนึ่งตัว เขามีกินไปหนึ่งวัน สอนวิธีจับปลาให้เขา เขามีกินไปตลอดชีวิต"

การวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรม

การวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย สำหรับกิจกรรมด้านสตรีและครอบครัว จะมีความพิเศษมากกว่า โครงการ/กิจกรรมทั่วไป เนื่องจากไม่ได้วิเคราะห์แค่ตัวบุคคล แต่ต้องมียุทธศาสตร์แบบความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ สมาชิกทุกคนส่งผลกระทบถึงกัน รวมถึงวัย สถานภาพ เพศ อาชีพ รายได้ ตำแหน่ง/สังกัด และสภาพแวดล้อมใน ชุมชน โดยมีลำดับความสำคัญในการวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย แบ่งออกเป็น ๔ องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ ๑ โครงสร้างและบริบทของครอบครัว ซึ่งมีความสำคัญสูงสุดด้วยเหตุผลเป็นพื้นฐาน ในการกำหนดขอบเขตและทิศทางของโครงการ/กิจกรรม สิ่งที่มีความจำเป็นต้องวิเคราะห์ในรูปแบบครอบครัว เช่น ครอบครัวเดี่ยว ครอบครัวขยาย ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว หรือครอบครัวข้ามรุ่น เป็นต้น

องค์ประกอบที่ ๒ ช่วงวัยของกลุ่มเป้าหมายอยู่ช่วงวัยใดเพื่อวิเคราะห์หากระบวนการการเรียนรู้ และ สื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัย เช่น ปฐมวัย วัยรุ่น วัยทำงาน หรือผู้สูงอายุ โดยระบุช่วงอายุ เป็นต้น

องค์ประกอบที่ ๓ บริบททางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้เข้าใจในสภาพแวดล้อม ความเป็นอยู่ หรือ สภาพปัญหา เช่น อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา พื้นที่อยู่อาศัย รูปแบบครอบครัว ปัญหาหรืออุปสรรค เป็นต้น

องค์ประกอบที่ ๔ ความพร้อมในการเข้าร่วมโครงการ/กิจกรรม หรือช่วงเวลาที่เหมาะสมในการจัด กิจกรรม เช่น สะดวกเข้าร่วมกิจกรรมในช่วงระหว่างวันหยุด หรือสะดวกเข้าร่วมกิจกรรมในช่วงระหว่างเวลา ๐๘.๐๐ – ๑๕.๓๐ น. เป็นต้น

สถานที่ในการจัดกิจกรรม/การอำนวยความสะดวก

สถานที่ในการจัดกิจกรรมเป็นส่วนในการส่งเสริมหรือกระตุ้น สภาพแวดล้อมในการจัดกิจกรรมสามารถกระตุ้นผ่านทางสายตาได้ ที่จะต้องคำนึงถึงประสาทสัมผัสของมนุษย์ด้านต่าง ๆ คือ กลิ่น เสียง ประสาทสัมผัส โดยจะมีผลกระทบกับความประทับใจแรกที่พื้นที่สร้างสรรค์ โดยมักจะมีรูปแบบองค์ประกอบ คือ รูปทรง และการจัดวางเฟอร์นิเจอร์ แสง เสียง และความสูงเพดานห้อง เพราะทุกองค์ประกอบล้วนทำให้เรามีแรงบันดาลใจรวมถึงความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น รวมถึงการจัดวางอุปกรณ์ในกระบวนการให้มีความเรียบง่าย และแบ่งโซนให้เหมาะสม ตัวอย่างเช่น กระดานไวท์บอร์ด ลูกโป่ง ชุดวาดรูประบายสี บอร์ดสื่อ หรือวัสดุ อุปกรณ์ในการทำกิจกรรม ที่สามารถกระตุ้นได้ โดยองค์ประกอบต่าง ๆ ในพื้นที่สร้างสรรค์

ตารางสรุปความต้องการหรือความเหมาะสมของแต่ละช่วงวัยเพื่อการเตรียมสถานที่จัดกิจกรรม

ช่วงวัย	ความต้องการหลักในพื้นที่	การประยุกต์ใช้ในกิจกรรม	หมายเหตุ
เด็กเล็ก (๐-๑๒ ปี)	พื้นที่ลาน พื้นที่วิ่งเล่น ความปลอดภัยสูง การค้นหาสำรวจ	ลานกว้างกันกระแทก กิจกรรมศิลปะที่เลอะเทอะได้ มุมของเล่นเสริมพัฒนาการ	
วัยรุ่นและวัยทำงาน (๑๓-๕๕ ปี)	พื้นที่สะดวกสบาย พื้นที่ผ่อนคลาย มีการเชื่อมต่อเทคโนโลยี	กิจกรรมนันทนาการ มุมเวิร์กชอป พื้นที่จิบกาแฟ พื้นที่พักผ่อน กิจกรรมบอร์ดเกมหรือเวทีแสดงความคิดเห็น	
ผู้สูงอายุ (๖๐ ปีขึ้นไป)	ความสะดวกสบายในการเดิน ความสะดวกสบายในการนั่ง พื้นที่ผ่อนคลายการเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวกด้านสุขภาพ	ทางลาดที่ได้มาตรฐาน ที่นั่งพักที่มีความนุ่ม ที่นั่งมีพนักพิง กิจกรรมงานฝีมือหรืองานอดิเรกเบาๆ กิจกรรมนันทนาการ	

ตัวอย่าง (ร่าง) กำหนดการกิจกรรมสร้างพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับครอบครัวทุกช่วงวัยในชุมชน เพื่อส่งเสริม
ความเข้มแข็งของครอบครัวทุกช่วงวัยในชุมชนแบบบูรณาการ

ณ อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์

วันที่ ๑	
๐๘.๐๐-๐๘.๓๐ น.	ลงทะเบียน และทำแบบประเมิน Pre Test
๐๘.๓๐-๐๙.๐๐ น.	พิธีเปิดโดย พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดอุดรธานี กล่าวรายงานโดย ผู้อำนวยการศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวรัตนภา จังหวัดขอนแก่น
๐๙.๐๐-๑๐.๐๐ น.	บรรยายหัวข้อ “สถานการณ์ครอบครัว การส่งเสริมพัฒนาครอบครัวในพื้นที่” โดย พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดอุดรธานี
๑๐.๐๐-๑๒.๐๐ น.	กิจกรรมการเรียนรู้ หัวข้อ การส่งเสริมสัมพันธภาพในครอบครัว ประกอบด้วย - บทบาทหน้าที่ของครอบครัว - การสื่อสารเชิงบวก - การสื่อสารเรื่องเพศกับลูกวัยรุ่น - เวลาคุณภาพของครอบครัว โดย ทีมวิทยากร ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวรัตนภา จังหวัดขอนแก่น
๑๒.๐๐-๑๓.๐๐ น.	รับประทานอาหารกลางวัน
๑๓.๐๐-๑๔.๐๐ น.	กิจกรรมการเรียนรู้ หัวข้อ การส่งเสริมความเข้มแข็งครอบครัว ประกอบด้วย - การป้องกันความรุนแรงในครอบครัว - การบริหารการเงินในครอบครัว (อุดรรอยรั้วในครอบครัว) - การออม สู่การพึ่งตนเองของครอบครัว - การลงทุน สู่ความมั่นคงในอนาคต โดย ทีมวิทยากร ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวรัตนภา จังหวัดขอนแก่น
๑๔.๐๐-๑๖.๐๐ น.	กิจกรรมการเรียนรู้ หัวข้อ พื้นที่ครอบครัว พื้นที่สร้างสรรค์ เราช่วยกันสร้างได้ ภายใต้แนวคิด “พื้นที่สร้างสรรค์ให้ทุกวัน...เป็นวันครอบครัว” โดย ทีมวิทยากร ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวรัตนภา จังหวัดขอนแก่น
๑๖.๐๐-๑๖.๓๐ น.	สรุปการเรียนรู้ นัดหมายกิจกรรมวันถัดไป

วันที่ ๒	
๐๙.๐๐-๑๐.๐๐ น.	เทศนาธรรม หัวข้อ “สร้างความเข้มแข็งของครอบครัว สร้างรั้วของสังคม” โดยพระครูปิยะเมธากรณ์ รองเจ้าคณะอำเภอห้วยผึ้ง
๑๐.๐๐-๑๒.๐๐ น.	กิจกรรมการเรียนรู้ หัวข้อ การเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว (ครอบครัว ของฉัน ที่อยากเห็น อยากให้เป็น และครอบครัวในฝัน) - กิจกรรมพันธสัญญา ด้วยการ ขอบคุณ – ขอโทษ โดย ทีมวิทยากร ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัววัฒนาภา จังหวัดขอนแก่น - กิจกรรมกลุ่มย่อย แบ่งเป็น ๒ ฐานการเรียนรู้ ฐานการเรียนรู้ที่ ๑ กิจกรรมเปิดใจ ไร้ความรุนแรง โดย นางสาวอัญมณี สีหาสร้อย ตำแหน่งนักพัฒนาสังคม นางสาวจตุพร ชุมมณเฑียร ตำแหน่งครูฝึกอาชีพสงเคราะห์ชั้น ๓ ฐานการเรียนรู้ที่ ๒ กิจกรรมเรียนรู้เท่าทันปัญหาทางสังคม (ความรุนแรง ในครอบครัว ยาเสพติด ตั้งครรภ์ไม่พร้อม ภัยจากสื่อออนไลน์ รู้เท่าทันมิฉฉาชีพ) โดย นางสาวปิยาภรณ์ หล้าธรรม ตำแหน่งนักวิเคราะห์นโยบายและแผน นางสาวบุษบา นามมนตรี ตำแหน่งช่วยปฏิบัติงานธุรการ
๑๒.๐๐-๑๓.๐๐ น.	รับประทานอาหารกลางวัน
๑๓.๐๐-๑๖.๐๐ น.	กิจกรรม ฐานการเรียนรู้ด้านอาชีพ เพื่อสร้างสัมพันธภาพในครอบครัว (กลุ่มละ ๒๗ คน/๑๔ ครอบครัว) ฐานที่ ๑ การทำยางรัดผมจากเศษผ้า โดย นางสาวจตุพร ชุมมณเฑียร ตำแหน่งครูฝึกอาชีพสงเคราะห์ชั้น ๓ นางสาวอัญมณี สีหาสร้อย ตำแหน่งนักพัฒนาสังคม ฐานที่ ๒ การทำอาหารว่าง หรือเครื่องดื่ม โดย นางสาวปิยาภรณ์ หล้าธรรม ตำแหน่งนักวิเคราะห์นโยบายและแผน นางสาวบุษบา นามมนตรี ตำแหน่งช่วยปฏิบัติงานธุรการ
๑๖.๐๐-๑๖.๓๐ น.	- ทำแบบประเมิน Post Test - ปิดโครงการฯ และเดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ

หมายเหตุ : รับประทานอาหารว่าง เวลา ๑๐.๓๐ น. และ ๑๔.๓๐ น.

กำหนดการอาจมีการเปลี่ยนแปลงตามความเห

(ร่าง) กำหนดการ
กิจกรรมสร้างพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับครอบครัวทุกช่วงวัยในชุมชน เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของครอบครัว
ทุกช่วงวัยในชุมชนแบบบูรณาการ
ณ วัดยางคำ (บ้านหนองเต้) ตำบลบ้านดง อำเภอบุธัน จังหวัดขอนแก่น

วันที่ ๑	
๐๘.๐๐-๐๘.๓๐ น.	ลงทะเบียน และทำแบบประเมิน Pre Test
๐๘.๓๐-๐๙.๐๐ น.	พิธีเปิดโดยพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดขอนแก่น กล่าวรายงานโดย ผู้อำนวยการศูนย์เรียนรู้การพัฒนาศรีและครอบครัวรัตนภา จังหวัดขอนแก่น
๐๙.๐๐-๑๐.๐๐ น.	บรรยายหัวข้อ “สถานการณ์ครอบครัว การส่งเสริมพัฒนาครอบครัวในพื้นที่” โดย พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดขอนแก่น
๑๐.๐๐-๑๒.๐๐ น.	กิจกรรมการเรียนรู้ หัวข้อ การส่งเสริมสัมพันธภาพในครอบครัว ประกอบด้วย - บทบาทหน้าที่ของครอบครัว - การสื่อสารเชิงบวก - การสื่อสารเรื่องเพศกับลูกวัยรุ่น - เวลาคุณภาพของครอบครัว โดย ทีมวิทยากร ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาศรีและครอบครัวรัตนภา จังหวัดขอนแก่น
๑๒.๐๐-๑๓.๐๐ น.	รับประทานอาหารกลางวัน
๑๓.๐๐-๑๔.๐๐ น.	กิจกรรมการเรียนรู้ หัวข้อ การส่งเสริมความเข้มแข็งครอบครัว ประกอบด้วย - การป้องกันความรุนแรงในครอบครัว - การบริหารการเงินในครอบครัว (อุดรยั่วในครอบครัว) - การออมสู่การพึ่งตนเองของครอบครัว - การลงทุนสู่ความมั่นคงในอนาคต โดย ทีมวิทยากร ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาศรีและครอบครัวรัตนภา จังหวัดขอนแก่น
๑๔.๐๐-๑๖.๐๐ น.	กิจกรรมการเรียนรู้ หัวข้อ พื้นที่ครอบครัว พื้นที่สร้างสรรค์ เราช่วยกันสร้างได้ ภายใต้แนวคิด “พื้นที่สร้างสรรค์ให้ทุกวัน...เป็นวันครอบครัว” วิทยากรโดยทีมวิทยากรศูนย์เรียนรู้การพัฒนาศรีและครอบครัวรัตนภาจังหวัด ขอนแก่น
๑๖.๐๐-๑๖.๓๐ น.	สรุปการเรียนรู้ นัดหมายกิจกรรมวันถัดไป

วันที่ ๒	
๐๙.๐๐-๑๐.๐๐ น.	เทศนาธรรม หัวข้อ “สร้างความเข้มแข็งครอบครัว สร้างรั้วของสังคม” โดย พระครูอุบลธรรมรัตน์ เจ้าคณะตำบลเขต ๓ (เจ้าอาวาสวัดโนนทัน บ้านห้วยทราย)
๑๐.๐๐-๑๒.๐๐ น.	กิจกรรมการเรียนรู้ หัวข้อ การเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว (ครอบครัว ของฉัน ที่อยากเห็น อยากให้เป็น และครอบครัวในฝัน) - กิจกรรมพันธสัญญา ด้วยการ ขอบคุณ – ขอโทษ วิทยากร โดย ทีมวิทยากร ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาศรีและครอบครัวรัตนภา จังหวัด ขอนแก่น - กิจกรรมกลุ่มย่อย แบ่งเป็น ๒ ฐานการเรียนรู้ ฐานการเรียนรู้ที่ ๑ กิจกรรมเปิดใจ ไร้ความรุนแรง โดย นางสาวปิยาภรณ์ หล้าธรรม ตำแหน่งนักวิเคราะห์นโยบายและแผน นางสาวจตุพร ชุมมณเฑียร ตำแหน่งครูฝึกอาชีพสงเคราะห์ชั้น ๓ ฐานการเรียนรู้ที่ ๒ กิจกรรมเรียนรู้เท่าทันปัญหาทางสังคม (ความรุนแรง ในครอบครัว ยาเสพติด ตั้งครรภ์ไม่พร้อม ภัยจากสื่อออนไลน์ รู้เท่าทันมิฉาชีพ) โดย นางสาวอัญมณี สีหาสร้อย ตำแหน่งนักพัฒนาสังคม นางสาวบุษบา นามมนตรี ตำแหน่งช่วยปฏิบัติงานธุรการ
๑๒.๐๐-๑๓.๐๐ น.	รับประทานอาหารกลางวัน
๑๓.๐๐-๑๖.๐๐ น.	กิจกรรม ฐานการเรียนรู้ด้านอาชีพ เพื่อสร้างสัมพันธภาพในครอบครัว (กลุ่มละ ๒๗ คน/๑๔ ครอบครัว) ฐานที่ ๑ การทำแซนวิชเมนูเร่งด่วนเพื่อสร้างรายได้ โดย นางสาวจตุพร ชุมมณเฑียร ตำแหน่งครูฝึกอาชีพสงเคราะห์ชั้น ๓ นางสาวอัญมณี สีหาสร้อย ตำแหน่งนักพัฒนาสังคม ฐานที่ ๒ การทำโดนัทจิ๋ว และขนมวาฟเฟิลโฮมเมด โดย นางสาวปิยาภรณ์ หล้าธรรม ตำแหน่งนักวิเคราะห์นโยบายและแผน นางสาวบุษบา นามมนตรี ตำแหน่งช่วยปฏิบัติงานธุรการ
๑๖.๐๐-๑๖.๓๐ น.	- ทำแบบประเมิน Post Test - ปิดโครงการฯ และเดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ

หมายเหตุ : รับประทานอาหารว่าง เวลา ๑๐.๓๐ น. และ ๑๔.๓๐ น. กำหนดการอาจมีการเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม

๑๑.๐๐-๑๒.๐๐ น.	บรรยายหัวข้อ “ครอบครัวไทย รู้เท่าทันภัยยาเสพติด” โดย ทีมวิทยากร ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาศตริและครอบครัววัฒนาภา จังหวัดขอนแก่น
๑๒.๐๐-๑๓.๐๐ น.	รับประทานอาหารกลางวัน
๑๓.๐๐-๑๔.๐๐ น.	Workshop หัวข้อ “การสร้างเครือข่ายป้องกันภัย ยาเสพติดในชุมชน” โดย ทีมวิทยากร ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาศตริและครอบครัววัฒนาภา จังหวัดขอนแก่น
๑๔.๐๐-๑๕.๓๐ น.	กิจกรรมฐานการเรียนรู้ด้านอาชีพ เพื่อสร้างสัมพันธภาพในครอบครัว โดย ทีมวิทยากร ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาศตริและครอบครัววัฒนาภา จังหวัดขอนแก่น
๑๕.๓๐-๑๖.๐๐ น.	สรุป อภิปราย ประเมินผล

หมายเหตุ : รับประทานอาหารว่าง เวลา ๑๐.๓๐ น. และ ๑๔.๓๐ น. กำหนดการอาจมีการเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม

รูปแบบในการจัดกิจกรรม

จากตัวอย่าง กำหนดการกิจกรรมสร้างพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับครอบครัวทุกช่วงวัยในชุมชน เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของครอบครัวทุกช่วงวัยในชุมชนแบบบูรณาการ ที่เป็นการสมมติบทบาทในการสร้างพื้นที่สำหรับสมาชิกครอบครัวทุกช่วงวัยในครอบครัว หรือในชุมชน มาทำกิจกรรมร่วมกัน อย่างสร้างสรรค์ บนพื้นฐานของความต้องการและตอบใจของแต่ละครอบครัวหรือแต่ละชุมชน โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อให้สามารถเป็นสภาพแวดล้อมที่ดีในการสร้างครอบครัวเข้มแข็ง โดยในกิจกรรมฯ จะประกอบด้วยประเด็นการเรียนรู้ในหัวข้อหลัก เช่น การส่งเสริมสัมพันธภาพในครอบครัว บทบาทหน้าที่ของครอบครัว การสื่อสารเชิงบวก การสื่อสารเรื่องเพศกับลูกวัยรุ่น เวลาคุณภาพของครอบครัว พื้นที่ครอบครัว พื้นที่สร้างสรรค์ เราช่วยกันสร้างได้ เทศนาธรรม และฐานการเรียนรู้ด้านอาชีพ เพื่อสร้างสัมพันธภาพในครอบครัว และมีรูปแบบการจัดกิจกรรมด้านสตรีและครอบครัว ดังนี้

กิจกรรมส่งเสริมสัมพันธภาพในครอบครัวทุกช่วงวัย

๑. กิจกรรม : ตามหา...ดวงใจ

อุปกรณ์ : ผ้าปิดตา แก้ว

วิธีเล่น :

๑. ให้พ่อ แม่/ผู้ปกครองนั่งลงบนเก้าอี้ โดยใช้ผ้าปิดตาให้สนิท
 ๒. ให้ลูก หลาน หรือคนในครอบครัวที่เข้าร่วมกิจกรรมทุกคน นั่งบนเก้าอี้เป็นแถวหน้ากระดาน ห่างจากพ่อ แม่/ผู้ปกครองนั่งประมาณ ๑ เมตร
 ๓. พ่อ แม่/ผู้ปกครองสัมผัสเบาๆ ดูว่าเด็กคนไหนที่เป็นลูก หลานของตนเองโดยใช้มือสัมผัสบนใบหน้า จับมือ และผม เท่านั้น โดยเด็ก ๆ ห้ามพูดหรือส่งเสียง เมื่อทุกคนใช้มือสัมผัสเรียบร้อยแล้ว ให้เลือกเด็ก ๑ คน แล้วให้นั่งตรงหน้าของผู้เลือก
 ๔. พ่อ แม่/ผู้ปกครองเปิดตาว่าเด็กที่ตนเลือกถูกต้องหรือไม่
 ๕. ให้วิทยากรถามพ่อ แม่/ผู้ปกครอง ว่ามีเหตุผลอะไรที่เลือกคนข้างหน้านี้ และคิดว่าคนนี้จะเป็
- ลูกหลานของตนเอง
๔. หลังจากนั้น ให้เด็กๆ กราบที่ตักพ่อ แม่/ผู้ปกครองของตนและให้พ่อ แม่/ผู้ปกครองสวมกอดเด็กๆ
 ๕. ประกาศชื่อผู้ที่เลือกลูก หลานของตนได้ถูกต้อง และถือเป็นผู้ชนะในเกมนี้

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากเกมส์

การใช้การสัมผัสกันด้วยกาย ด้วยใจระหว่างกันในครอบครัวนั้น ถือเป็นการแสดงความรักที่ส่งผ่าน โดยการสัมผัสไม่ว่าจะเป็นการ การกอด เป็นสิ่งที่เปี่ยมไปด้วยความรู้สึกที่เป็นความสุขสร้างความอบอุ่นใจและส่งเสริมให้ลูกทำในสิ่งที่เหมาะสม เกิดอารมณ์ดีมีความคิดสร้างสรรค์ มีใครรักและหวังดีต่อกัน

๒. ชื่อกิจกรรม : ครอบครัวรักษา คันทาสสมบัติ

อุปกรณ์ :

๑. ลูกบอลสี ๔ สี ๆ ละ ๓ ลูก ดังนี้
 - ๑.๑ สีแดง = ๕ คะแนน
 - ๑.๒ สีเหลือง = ๔ คะแนน
 - ๑.๓ สีน้ำเงิน = ๓ คะแนน
 - ๑.๔ สีดำ = แพ้
๒. ผ้าปิดตา ๑ ผืน
๓. ตะกร้า ๑ ใบ

กติกา :

๑. แบ่งเป็นกลุ่ม ๆ ละ ๑๐ คน
๒. ขอตั๋วแทนกลุ่มละ ๑ คน (ที่มีประสาทสัมผัสที่ดี)
๓. ใช้ผ้าปิดตาให้สนิท พร้อมทดสอบ
๔. จับเวลา ๓ นาที
๕. ปล่อยให้ผู้ปิดตาแต่ละคน วิ่งไปเก็บลูกบอล คนละ ๒ ลูก แล้ววิ่งกลับมาวางในตะกร้า
๖. สลับผ้าปิดตาให้คนต่อไปวิ่งเก็บบอล ตามกติกา ต่อไปเรื่อย ๆ จนครบ

เกณฑ์การให้คะแนน

๑. กลุ่มที่เก็บบอลได้ครบ และเสร็จก่อนกำหนดจะชนะ เมื่อได้ลูกบอลที่คะแนนเท่ากัน
๒. นับลูกบอลในตะกร้า รวมคะแนนตามที่กำหนด
๓. รวมคะแนนกลุ่มที่ได้มากที่สุด – น้อยที่สุด

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรม

๑. ความเข้าใจในกฎ กติกา และการปฏิบัติตามกฎของสมาชิกในกลุ่ม/ครอบครัว
๒. การปรึกษาหารือ วางแผนร่วมกันในกลุ่ม/ครอบครัว เพื่อให้ได้ผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้
๓. ความสามัคคี ความผูกพันกันในกลุ่ม/ครอบครัว
๔. ความไว้วางใจ ความเชื่อมั่น การรู้แพ้ รู้ชนะ การให้กำลังใจซึ่งกันและกัน

๓. กิจกรรม : ทุกคนสำคัญ ไปด้วยกันอย่างปลอดภัย

อุปกรณ์

๑. แผ่นฟิวเจอร์บอร์ด ๑๐ แผ่น (๓๐ x ๓๐ cm)
๒. เชือกยาว ๓๐ cm จำนวน ๕ เส้น
๓. การกิจที่ได้รับมอบหมาย จำนวน ๑ ฉบับ (เมื่อถึงพื้นที่เป้าหมายให้แสดงสัญลักษณ์ตามที่กำหนด)

กติกา

๑. แบ่งเป็นกลุ่มๆ ละ ๑๐ คน
๒. แต่ละกลุ่มใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อนำพาให้สมาชิกทุกคน ไปสู่พื้นที่เป้าหมายให้สำเร็จ
๓. การเคลื่อนที่จากจุดหนึ่ง ไปสู่จุดหนึ่ง ของสมาชิกทุกคน (ทุกช่วงวัย) โดยเท้า ๑ ข้างต้องเหยียบบนแผ่นฟิวเจอร์บอร์ดเท่านั้น และไม่เดินกระต่ายขาเดียว
๔. ให้เวลาแต่ละกลุ่ม ๓ นาที เพื่อให้ร่วมกันคิดวางแผนในการเคลื่อนที่ไปตามกติกา
๕. จับเวลา ๕ นาที (ภายในเวลากำหนด ให้สมาชิกไปให้ถึงเป้าหมายให้ครบ)
๖. เมื่อสมาชิกทุกคนถึงพื้นที่เป้าหมาย ให้แสดงสัญลักษณ์ตามที่กำหนด

เกณฑ์การให้คะแนน

๑. กลุ่มที่สมาชิกทุกคนถึงพื้นที่เป้าหมายพร้อมแสดงสัญลักษณ์ และเสร็จก่อนกำหนดจะชนะ
๒. ทุกกลุ่มได้คะแนนเท่ากัน (เนื่องจากมีความสามัคคี และความมุ่งมั่นพยายาม) จนทำสำเร็จตามเป้าหมาย

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรม

๑. ความเข้าใจในกฎ กติกา และการปฏิบัติตามของสมาชิกในกลุ่ม/ครอบครัว
๒. การปรึกษาหารือ วางแผนร่วมกัน การช่วยเหลือกันในกลุ่ม/ครอบครัว
๓. ความสามัคคี ความเสียสละ ความผูกพันกันในกลุ่ม/ครอบครัว
๔. การให้กำลังใจซึ่งกันและกันในกลุ่ม/ครอบครัว
๕. ความเอื้ออาทรต่อกันกับคนในกลุ่ม/ครอบครัว

๔. กิจกรรม : เลี้ยงลูกให้ถูกทาง

อุปกรณ์

๑. ผ้าใบ ๑ ผืน
๒. ลูกบอลสี ๔ สี ๆ ละ ๓ ลูก ดังนี้

๑.๑ สีแดง	= ๕ คะแนน
๑.๒ สีเหลือง	= ๔ คะแนน
๑.๓ สีน้ำเงิน	= ๓ คะแนน
๑.๔ สีดำ	= แพ้
๓. ตะกร้า ๑ ใบ

กติกา

๑. แบ่งเป็นกลุ่มๆ ละ ๑๐ คน
๒. สมาชิกทุกคนยืนจับรอบผ้าใบ
๓. ให้สมาชิกทุกคนเตรียมพร้อมควบคุมลูกบอลสีที่มีคะแนน ให้ลงรู้ ให้ครบตามกำหนด
๔. จับเวลา ๓ นาที
๕. Staff ปล่อยลูกบอลสี ลงบนผ้าใบพร้อมกัน
๖. ให้สมาชิกทุกคนร่วมควบคุมลูกบอลสีที่มีคะแนน ให้ลงรู้ ให้ครบตามกำหนด

เกณฑ์การให้คะแนน

๑. กลุ่มที่เลี้ยงลูกบอลได้ครบ และเสร็จก่อนกำหนดจะชนะ เมื่อได้ลูกบอลที่คะแนนเท่ากัน
๒. นับลูกบอลในตะกร้า รวมคะแนนตามที่กำหนด
๓. รวมคะแนนกลุ่มที่ได้มากที่สุด – น้อยที่สุด

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากเกมส์

๑. ความเข้าใจในกฎ กติกา และการปฏิบัติตามของสมาชิกในกลุ่ม/ครอบครัว
๒. การให้คำแนะนำ ปรีชาหาหรือ ความร่วมมือในกลุ่ม/ครอบครัว
๓. การมีสมาธิ การควบคุมอารมณ์ ความสามัคคีกันในกลุ่ม/ครอบครัว
๔. การให้อภัย การให้กำลังใจซึ่งกันและกันในกลุ่ม/ครอบครัว

๕. กิจกรรม รู้ไหม พ่อ แม่ทำอะไรกะหนูบ้าง

อุปกรณ์ : กระดาษฟลิปชาร์ต ปากกาเคมี พวงมาลัย

คำถามที่เกี่ยวข้อง

๑. รู้ไหมว่าพ่อ แม่ทำอะไรให้กับลูกตั้งแต่เกิด (เด็ก/เยาวชนเป็นผู้ตอบ)
๒. พ่อ แม่/ผู้ปกครองอยากเห็นลูกๆ โตขึ้นเป็นอะไรบ้าง (พ่อ แม่/ผู้ปกครองเป็นผู้ตอบ)

วิธีเล่น :

๑. แบ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็น ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มเด็ก/เยาวชน และ กลุ่มพ่อ แม่/ผู้ปกครอง
๒. ให้เด็ก/เยาวชนช่วยกันตอบคำถามในข้อ ๑ ลงบนกระดาษฟลิปชาร์ต
๓. ให้พ่อ แม่/ผู้ปกครองช่วยกันตอบคำถามในข้อ ๒ ลงบนกระดาษฟลิปชาร์ต
๔. ผลัดกันออกมานำเสนอในแต่ละหัวข้อ วิทยากรถามความเห็นจากผู้เข้าร่วมกิจกรรมคนอื่นๆ
๕. นำพวงมาลัยออกมามอบให้พ่อ แม่/ผู้ปกครอง เป็นการขอบพระคุณท่าน

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรม

ให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้และเข้าใจในความรักของพ่อ แม่/ผู้ปกครองที่เป็นผู้เลี้ยงดูเราตั้งแต่เกิด ให้ อาหาร เครื่องแต่งกาย ให้การศึกษาเมื่อถึงวัยต้องเข้าเรียนหนังสือ และไม่หวังสิ่งตอบแทนจากลูกแต่อย่างใด แม้กระทั่งเติบโตขึ้นก็ยังที่หวังให้ลูก/หลานได้พบแต่ความเจริญรุ่งเรืองมีความสำเร็จในหน้าที่การงานจนสามารถเลี้ยงตนเองได้

๖. กิจกรรม ความกตัญญูที่หนูควรทำ

อุปกรณ์ : กระดาษฟลิปชาร์ต ปากกาเคมี

คำถามที่เกี่ยวข้อง

๑. รู้ไหมว่าใครมีพระคุณกับเราบ้าง
๒. เราจะตอบแทนพระคุณบุคคลนั้นได้อย่างไร

วิธีเล่น :

๑. แบ่งกลุ่มเด็ก/เยาวชนแล้วแต่จำนวนที่เข้าร่วม สัก ๒ - ๓ กลุ่ม
๒. ให้เด็ก/เยาวชนช่วยกันตอบคำถามลงบนกระดาษฟลิปชาร์ต
๓. ผลัดกันออกมานำเสนอในแต่ละหัวข้อ วิทยากรถามความเห็นจากผู้เข้าร่วมกิจกรรมคนอื่น ๆ

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรม

ให้เด็ก/เยาวชนได้เข้าใจว่านอกเหนือจากพ่อ แม่/ผู้ปกครอง ที่เป็นผู้มีพระคุณแล้ว ยังมีบุคคลอื่นที่เราต้องตอบแทน ได้แก่ ครูบาอาจารย์ ญาติพี่น้อง ปู่-ย่า ตา-ยาย และบุคคลรอบข้างที่ได้ทำประโยชน์หรือให้ความช่วยเหลือ ตลอดจน พระมหากษัตริย์ทุกพระองค์ที่ได้ทรงเสียสละความสุขสบายช่วยเหลือประชาชนให้พ้นภัยหรือวิกฤติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งในอดีตและปัจจุบัน รวมทั้งประเทศชาติที่เราได้อาศัยอยู่อย่างปลอดภัย ถ้าเมื่อใดก็ตามถึงเวลาที่ต้องตอบแทนพระคุณก็อย่าได้ลังเล จึงจะได้ชื่อว่าเป็นผู้มีกตัญญูต่อเวทียอย่างแท้จริง

๗. กิจกรรม กู้ระเบิด “ทำงานเป็นทีม สร้างความสามัคคี”

อุปกรณ์ : ขวดน้ำ/เชือก จำนวนครึ่งหนึ่งของผู้เล่น

กำหนดเวลา : ๓๐-๔๕ นาที

วิธีเล่น :

แบ่งเป็นทีมแล้วแต่จำนวนผู้เข้าร่วม วางขวดน้ำแล้วกำหนดให้ย้ายขวดน้ำไปอีกที่หนึ่ง ประมาณ ๑๐ - ๒๐ เมตร โดยห้ามทุกส่วนของร่างกายโดนขวด โดยมีเชือกให้ ถ้าผู้เล่น ๓๐ คน จะต้องใช้เชือก ๑๕ เส้น ยาวประมาณ ๘-๑๐ เมตร แล้วมัดติดกับเอวของตัวเองและเพื่อน ๑ เส้น มัด ๒ คน หากจุดยืนกันเองเริ่มเล่น เชือกจะต้องดึงทุกเส้น ต้องพยายามยกขวดไปอีกที่หนึ่งให้ได้ ทีมใดทำเสร็จก่อนชนะ

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรม

เป็นกิจกรรมที่ต้องร่วมมือร่วมใจกันวางแผนให้ย้ายขวดน้ำไปอีก ที่หนึ่งให้ได้ มีการยอมรับฟังความเห็นของคนในทีม ทำให้ตระหนักถึงความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เกิดความสามัคคี

๘. กิจกรรม สร้างตึกด้วยหลอด “ทำงานเป็นทีม สร้างความสามัคคี”

เป็นเกมส์สร้างแบบจำลองตึก โดยใช้หลอดและเช็มหมุด ใครสร้างได้สูงและแข็งแรงที่สุดเป็นผู้ชนะ

อุปกรณ์ : หลอด และเช็มหมุด

วิธีเล่น :

แบ่งเป็นทีมแล้วแต่จำนวนผู้เข้าร่วม แจกหลอดและเช็มหมุดให้แต่ละกลุ่มจำนวนเท่าๆ กัน ให้แต่ละกลุ่มแข่งขันกันสร้างตึกด้วยหลอดและเช็มหมุด ให้สูงที่สุดและแข็งแรงที่สุด ใช้เวลาภายใน ๕ นาที เมื่อหมดเวลาแล้ว ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนไปเป่าตึกของทีมอื่น ตึกใครเป่าไม่ล้มและสูงที่สุด เป็นทีมที่ชนะ

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรม

เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น มีการยอมรับฟังความเห็นของคนในทีม จากหลอดธรรมดา กลายเป็นสิ่งประดิษฐ์ที่สวยงามได้ซึ่งเกิดจากความสามัคคี

๙. กิจกรรม การประหยัสดอคอม (กิจกรรมสิ่งประดิษฐ์)

อุปกรณ์ : กล้องกระดาษที่ไม่ใช้แล้ว กาว กรรไกร หรือมีด (คัตเตอร์)

วิธีทำ :

๑. นำกล้องกระดาษมาลอกออกเป็นสองส่วน ให้ด้านหนึ่งผิวเรียบและอีกด้านหนึ่งผิวขรุขระ
๒. นำกระดาษด้านที่มีผิวขรุขระมาตัดเป็นก้นกล่อง ตัวกล่องและหัวกล่อง ซึ่งตรงหัวกล่องต้องมีช่องว่างตรงกลางสำหรับหนีบกระดาษทิชชู
๓. นำกระดาษที่ตัดเป็นก้นกล่อง ตัวกล่องและหัวกล่องมาประกอบกันให้ได้ออกมาเป็นทรงกระบอกทรงสี่เหลี่ยม หรือแบบอื่นๆ ตามต้องการ
๔. ตัดกระดาษด้านที่มีผิวขรุขระออกเป็นเส้นแล้วนำมาติดกับปลายรอบขอบกระดาษที่นำมาทำเป็นส่วนก้นกล่อง ตัวกล่องและหัวกล่อง
๕. นำดอกไม้ประดิษฐ์ หรือตุ๊กตาการ์ตูนน่ารักๆ มาติดบริเวณตัวกล่องให้สวยงาม

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรม

เป็นสิ่งที่ส่งเสริมการประหยัดและการรู้จักคุณค่าของสิ่งของที่ใช้แล้วหรือเหลือใช้ โดยสื่อถึงว่าการที่เรานำวัสดุดังกล่าวมาประดิษฐ์เป็นของที่ใช้งานได้ เป็นการประหยัดเงิน และยังช่วยลดสถานะโลกร้อนในปัจจุบันได้ และยังเป็นกิจกรรมที่ทำให้คนในครอบครัวรู้จักการใช้เวลาว่างทำกิจกรรมร่วมกัน และใช้ความคิดร่วมกันในการประดิษฐ์สิ่งของให้สำเร็จ และเป็นการเชื่อมสัมพันธ์ที่ดีได้ด้วย (วิทยาการสามารถประดิษฐ์วัสดุเหลือใช้ประเภทอื่นประกอบการทำกิจกรรมได้)

๑๐. กิจกรรม ตามหาพยานชนะ...ที่หายไป

อุปกรณ์ ผ้าปิดตา ตามจำนวนผู้เล่น

ทำเตรียม เล่นเป็นวงกลม

วิธีเล่น

๑. แบ่งผู้เล่น จำนวน ๖ - ๘ คน แล้วแต่ผู้นำ แต่ต้องเป็นคู่ โดยจับแยกกันคนละมุม คละกัน
๒. ผู้เล่นทุกคนต้องใช้ผ้าปิดตา ไม่ให้เห็นหน้ากัน
๓. ผู้เล่นฟังเสียงคู่ของตนเอง โดยผู้เล่นกำหนดเป็นพยานชนะ A,B,C...ก ,ข,ค...ฯลฯ ผู้เล่นห้ามพูด แต่ต้องร้องเป็นเสียงพยานชนะ อย่างเดียว ใครเป็นพยานชนะอะไรต้องนัดกันกับคู่ของตัวเอง
๔. ผู้เล่น ผู้ใดเดินเจอคู่ก่อนเป็นผู้ชนะ (กรรมการต้องทราบดีว่าคู่ไหนเป็นพยานชนะ อะไร คู่กับใคร)

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรม

๑. ทักษะการสื่อสารและการฟังอย่างมีประสิทธิภาพ
๒. การสร้างความไว้วางใจและการแก้ปัญหาร่วมกัน
๓. การฝึกสมาธิและการควบคุมอารมณ์ระหว่างเกิดเหตุการณ์สำคัญ
๔. การทำงานเป็นทีมและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ดีมากยิ่งขึ้น

๑๑. กิจกรรม เกมสตั๊ดโน๊ต...แสนสนุก

อุปกรณ์ เพลงประกอบ (เพลงเร็ว สนุกสนาน)

ทำเตรียม นั่งเรียงแถวหน้ากระดาน แถวละ ๑๐ - ๑๒ คน โดยหันหน้ามาที่ผู้นำ

วิธีเล่น ๑. ผู้นำ ให้ผู้เล่นที่เป็นคนในครอบครัว อาจจะเป็น พ่อ แม่ ลูก โดยให้ผู้เล่นนั่งขัดสมาธิ และยกแขนข้างซ้ายโอบไหล่คนที่นั่งซ้ายมือ และยกแขนขวาโอบไหล่คนที่นั่งข้างขวา ให้ทุกคนทำเหมือนกันหมด โดยให้ทุกคนโอบไหล่ของคนข้างๆ ให้แน่น ห้ามให้แขนหลุดจากจากไหล่คนข้างๆ เด็ดขาด

๒. ให้ผู้เล่นคอยดูที่มีมือของผู้นำ (คล้ายผู้นำวงดนตรี) ถ้าหาก มือของผู้นำสับไป ทางซ้าย ให้ผู้เล่นเอียงตัวไปทางซ้าย ถ้ามือผู้นำสับมือไปทางขวา ให้ผู้เล่นเอียงตัวไปทางขวา ถ้าสับมือเข้าหาตัวเอง ให้ผู้เล่นเอียงตัว ไปข้างหน้า ถ้าสับมือออก ให้ผู้เล่นเอียงตัวไปข้างหลัง ทั้งนี้ แล้วแต่จังหวะ มือของผู้นำว่าจะให้ผู้เล่นเอียงตัวนานเท่าไร

๓. ให้ผู้นำอธิบายให้ผู้เล่น เข้าใจว่า ผู้เล่นคือตัวโน๊ต และผู้นำคือคนควบคุมตัวโน๊ต โดยผู้นำควบคุมตัวโน๊ต โดยใช้มือ

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรม

๑. การทำงานเป็นทีมและการปรับตัวเข้าหากัน
๒. การสร้างความสัมพันธ์และความอบอุ่นในครอบครัว
๓. การฝึกสมาธิและการสังเกต
๔. การทำงานประสานกันของสมองและร่างกาย
๕. การฟังและการจินตนาการ ที่ทำให้ผู้เล่นเข้าใจเรื่องจังหวะดนตรี การสอดประสาน และความสอดคล้องกับเสียงเพลงอย่างเป็นธรรมชาติ
๖. ครอบครัวได้มีความใกล้ชิดและสร้างความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้นครับ

๑๒. กิจกรรม เกมสัรวมเงิน

อุปกรณ์ -

ทำเตรียม -

เนื้อเพลง : รวมเงิน รวมเงินวันนี้ รวมให้ต้อย่าให้เกิน อย่าให้ขาด ผู้หญิงมีค่า ๑ บาท ผู้ชายเก่งกาจ ๕๐ สตางค์
วิธีเล่น

๑. จัดผู้เล่นออกเป็นวงหรือกลุ่ม ให้ผู้เล่นร้องเพลง เมื่อจบเพลง

๒. ผู้นำจะบอกมูลค่างานที่ต้องการ เช่น ผู้นำบอกว่า ๕ บาท ผู้เล่นต้องรวมกลุ่มกันเพื่อให้ได้เงินตามจำนวนที่ผู้นำบอก

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรม

๑. ทักษะการคิดคำนวณและการสร้างสัมพันธ์ภาพ

๒. ทักษะการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าและการตัดสินใจ

๓. การทำงานร่วมกันเป็นทีมและความสามัคคี

๔. การยอมรับความแตกต่างและการสร้างมนุษยสัมพันธ์

๕. สะท้อนเรื่อง การเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น

กิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับครอบครัวทุกช่วงวัย

กิจกรรม ฟังเทศนาธรรมและทำบุญตักบาตร

อุปกรณ์ - เครื่องสักการบูชาประกอบด้วย ดอกไม้ ธูป และเทียน

- ชุดถวายสังฆทาน

ผู้นำกระบวนการ : พระสงฆ์ (Key person) เป็นบุคคลสำคัญทำหน้าที่เป็นผู้นำทางจิตใจ ผู้รักษาศีลธรรม และศูนย์รวมจิตใจของชุมชน

ผู้นำพิธี : -

คำกล่าวและพิธีการ

ขั้นตอนการกราบพระ/อาราธนาศีล/อาราธนาธรรม

๑. ประธานในพิธีจุดเทียน-ธูป บูชาพระรัตนตรัย จากนั้นไหว้พระพร้อมกัน ดังนี้
(ให้ว่าตามผู้นำพิธี)

อิมีนา สักกาเรนะ/ พุทัง อะภิปุชะยามะ

อิมีนา สักกาเรนะ/ ธัมมัง อะภิปุชะยามะ

อิมีนา สักกาเรนะ/ สังฆัง อะภิปุชะยามะ

(ว่าพร้อมกัน)

อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ ะกะวา, พุทัง ะกะวันตัง อภิวาเทมิ. (กราบ)

สวากขาโต ะกะวะตา ธัมโม, ธัมมัง นะมัสสามิ. (กราบ)

สุปะฏิปันโน ะกะวะโต สาวะกะสังโฆ, สังฆัง นะมามิ. (กราบ)

๒. กล่าวคำสมาทานศีล พร้อมกัน ดังนี้

คำอาราธนาศีล ๕

มะยัง ภันเต วิสุง วิสุง รักขะนัตถายะ ติสระเณนะสะหะ ปญจะ สีลานิยาจามะ
 ทุติยัมปิ มะยังภันเต วิสุง วิสุง รักขะนัตถายะ ติสระเณนะสะหะ ปญจะ สีลานิยาจามะ
 ตะติยัมปิ มะยังภันเต วิสุง วิสุง รักขะนัตถายะ ติสระเณนะสะหะ ปญจะ สีลานิยาจามะ
 ต่อไปพระจะให้ศีล เมื่อพระให้ศีล เราก็กว่าตามไปที่ละบท ๆ ดังต่อไปนี้)

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมา สัมพุทธัสสะ (กล่าว ๓ ทน)

พุทฺธัง สาระณัง คัจฉามิ

ธัมมัง สาระณัง คัจฉามิ

สังฆัง สาระณัง คัจฉามิ

พุติยัมปิ พุทฺธัง สาระณัง คัจฉามิ

พุติยัมปิ ธัมมัง สาระณัง คัจฉามิ

พุติยัมปิ สังฆัง สาระณัง คัจฉามิ

ตะติยัมปิ พุทฺธัง สาระณัง คัจฉามิ

ตะติยัมปิ ธัมมัง สาระณัง คัจฉามิ

ตะติยัมปิ สังฆัง สาระณัง คัจฉามิ

ต่อจากนี้พระท่านจะกล่าวว่า ติสระเณนะสะหะณัง นิฏฐิตัง ผู้รับศีลพึงรับพร้อม ๆ กันว่า
 “อามะ ภันเต” แล้วตั้งใจสมาทานศีล(รับศีล) ตามที่พระท่านนำกล่าวสมาทานต่อไปว่าตาม

ปาณาติปาตา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ

อะทินนาทานา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ

กาเมสุ มิจฉาจारा เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ

มุสาวาหา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ

สุราเมระยะมัชชะปะมาทัฏฐาณา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ

(ต่อจากนี้พระท่านจะกล่าว ผู้รับศีลไม่ต้องว่าตาม)

อิมานิ ปญจะสิกขาปะทานิ,

สีเลนะ สุคะติง ยันติ, สีเลนะ โภคะสัมปะทา

สีเลนะ นิพพุติง ยันติ, ตัสมา สีลัง วิโสธะเย.

๓. หลังจากสมาทานศีลแล้ว กล่าวคำอาราธนาธรรม ดังนี้

คำอาราธนาธรรม

พรหมมา จะ โลกาธิปะตี สะหัมปะตี กัตถัญชะลี อันธิวรััง อะยาจะณะ สันติระ สัตตาป ปะระ
 ชักกะ ชาติกา เทเสตุ ธัมมัง อนุะกัมปิมัง ปะชัง ฯ

พระเทศน์เสร็จ ถวายเครื่องไทยธรรม กรวดน้ำ จากนั้นเสร็จพิธีทุกอย่าง ก็กราบพระพร้อมกันอีกครั้งหนึ่ง ดังนี้
 อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ ภะคะวา พุทธัง ภะคะวันตัง อภิวาเทมิ. (กราบ)
 สวากขาโต ภะคะวะตา ธัมโม ธัมมัง นมัสสามิ. (กราบ)
 สุปะฏิปปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ สังฆัง นมามิ. (กราบ)
 อันเป็นเสร็จพิธี

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรม

๑. ครอบครัวยามีการซึมซับประเพณีวัฒนธรรม รวมถึงได้พัฒนาด้านจิตใจและอารมณ์
๒. ครอบครัวยามีการเรียนรู้และฝึกการให้ทาน ปล่อยวางและสร้างคุณธรรมในจิตใจ
๓. สร้างวินัยและสร้างพื้นที่สร้างสรรค์การเข้าสังคมและการปฏิบัติตามวัฒนธรรมของชุมชนที่ดี
๔. สร้างสัมพันธ์ภาพในครอบครัวลดช่องว่างระหว่างวัย
๕. ครอบครัวยามีเวลาได้ทำกิจกรรมร่วมกันอย่างพร้อมเพรียง

กิจกรรมด้านอาชีพที่ส่งเสริมสัมพันธ์ภาพในครอบครัว

กิจกรรม การทำโดนัทจิ๋ว

- การแบ่งกลุ่ม ๑. แบ่งกลุ่มให้แต่ละกลุ่ม ๑๐ – ๑๕ คน โดยให้คนในครอบครัวเดียวกัน อยู่กลุ่มเดียวกัน
๒. ผู้นำกลุ่มหรือวิทยากรกลุ่ม สาธิตตามลำดับขั้นตอน ๑ รอบ
 ๓. ให้สมาชิกกลุ่มร่วมทำตามขั้นตอน และเวียนทำร่วมกันทุกคน

วัสดุอุปกรณ์/ส่วนผสม

๑. แป้งสำเร็จรูปตรา UPM ๕๐๐ กรัม
๒. น้ำตาลทราย ๑/๒ ช้อนโต๊ะ
๓. ผงฟู ๑/๒ ช้อนชา
๔. น้ำเปล่า ๑๒๕ มิลลิลิตร
๕. นมสด ๑๒๕ มิลลิลิตร

๖. กลิ่นบัตเตอร์มิลค์ ๒ ฝา
๗. ไข่ไก่ ๓ ฟอง
๘. เนยเค็มละลาย ๑๐๐ กรัม
๙. ลูกเกดที่แช่น้ำอุ่นจนนิ่ม
๑๐. ฟรุตสลัด

วิธีทำ

๑. ร่อนของแห้งทั้งหมด ๑ รอบ
๒. ไข่ไก่ในชามผสมให้ขึ้นฟู
๓. ใส่แป้งในชามผสม ตีให้เข้ากัน แล้วใส่กลิ่น
๔. เติมนมสดลงไปตีผสมให้เข้ากัน ตามด้วยน้ำเปล่า ตีให้เข้ากันอีกครั้ง
๕. เติมนเนยเค็มที่ละลายไว้แล้วผสมให้เข้ากัน ตักออกใส่ชามสแตนเลส
๖. ทาเนยขาวให้ทั่วเครื่องทำโดนัท จากนั้นกระจายใส่ลูกเกดหรือฟรุตสลัดลงในเครื่องทำโดนัท
๗. ตักแบ่งหยอดให้ทั่ว ร่อนจนแป้งสุกแล้วใช้ไม้เสียบลูกชิ้นจิ้มขึ้นพักบนตะแกรงให้หายร้อน ก่อนแพ็คใส่บรรจุภัณฑ์

การส่งเสริมการนำทักษะ ความรู้จากกิจกรรมไปปรับใช้

กิจกรรมการสร้างพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับครอบครัวทุกช่วงวัย มีการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการส่งเสริมสัมพันธ์ภาพในครอบครัว การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม การพัฒนาทักษะอาชีพ และการสร้างแรงบันดาลใจในการพัฒนาครอบครัวอย่างยั่งยืน จากการใช้พื้นที่ในครอบครัวหรือกิจกรรมในครอบครัว หรือในชุมชน จึงได้มีแนวทางเพื่อให้ครอบครัวสามารถนำไปปรับใช้ได้อย่างยั่งยืนโดยสมาชิกในครอบครัวเอง จึงจัดทำแผนที่ชีวิต แผนที่ครอบครัวขึ้น เพื่อเป็นเครื่องมือให้สมาชิกครอบครัวนำกลับไปร่วมวางแผนและวางแผนเป้าหมายครอบครัวร่วมกันใน ๕ ด้าน ดังนี้ ๑ ด้านที่อยู่อาศัย ๒ ด้านการเงินและอาชีพ ๓ ด้านการพัฒนาศักยภาพบุตร ๔ ด้านสัมพันธ์ภาพในครอบครัว และ ๕ ด้านอาหารและสุขภาพ เพื่อให้สมาชิกในครอบครัวร่วมวางแผนเป้าหมายครอบครัวในแต่ละด้านและขับเคลื่อนไปด้วยกันอย่างยั่งยืน

(ตัวอย่าง) แผนที่ครอบครัว

แผนที่ชีวิต...แผนที่ครอบครัว

เป้าหมาย.....ครอบครัวมีความสุขที่ยั่งยืน.....ภายในปี.....2573.....

ที่อยู่อาศัย	การเงินและอาชีพ	การมีบุตรและพัฒนาศักยภาพ	สัมพันธภาพในครอบครัว	อาหารและสุขภาพ
“มีที่อยู่อาศัยมั่นคง” ภายในปี 2570	“มีอาชีพมั่นคง มีเงินออม 3 แสน” ภายในปี 2572 (รวมรายได้ทั้งหมด 18,000 บ./ก.)	“บุตรมีพัฒนาการที่ดี” ภายในปี 2571	“ครอบครัวมีสัมพันธภาพที่ดี” ภายในปี 2572	“มีแหล่งอาหารและสุขภาพดี” ภายในปี 2573
1. ซื้อบ้านราคา 1.5 ล้านบาท	1. ทำเกษตรภาคใหม่ 2,550 บ./ก.	1. มีบุตร 3 คน	1. ทุกคนเคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน	1. จัดหาพื้นที่เพื่อสร้างแหล่งอาหาร
2. สร้างรั้วรอบบ้านที่มั่นคง	2. เปิดร้านขายของชำ 7,350 บ./ก.	2. พ่อ แม่ ช่วยกันดูแลส่งเสริมพัฒนาการบุตร	2. พูดคุยปรึกษาหารือในครอบครัวอย่างสม่ำเสมอ	2. สร้างแหล่งอาหารทุกฤดูกาล
3. ก่อตั้งห้องวงจรปิดรอบบ้านเพื่อความปลอดภัย	3. เปิดตู้น้ำกด (หยอดเหรียญ) 2,550 บ./ก.	3. อบรมเลี้ยงดูบุตร ด้วยหลักเหตุผล	3. มีกิจกรรม ทำอาหารทานร่วมกันทุกวันอาทิตย์	3. ออกกำลังกายทุกวันๆ ละ 30 นาที
	4. เปิดเครื่องซักผ้า (หยอดเหรียญ) 5,550 บ./ก.	4. สนับสนุนบุตรมีการศึกษาถึงระดับสูงที่สุด	4. ทุกคนในครอบครัว ร่วมกิจกรรมวันสำคัญของทุกปี	4. ตรวจสอบสุขภาพประจำปี
	5. ฝากประจำเดือนละ 10,000 บาท (รวมรายได้ทั้งหมด 18,000 บ./ก.)			5. มีแหล่งอาหารปลอดภัยสำหรับครอบครัว

เพื่อครอบครัวเรา....เพื่อเป้าหมายของทุกคน

(ตัวอย่าง) แบบประเมินความเข้มแข็งของครอบครัวกลุ่มเป้าหมาย (ก่อน - หลัง)
กิจกรรมสร้างพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับครอบครัวทุกช่วงวัย

๑) ด้านสัมพันธภาพ

(๑) สมาชิกครอบครัวแสดงออกถึงความรักและเอาใจใส่ระหว่างกัน

๑. ครอบครัวของท่านมีการจดทะเบียนสมรสหรือไม่

๑. มาก
๒. ปานกลาง
๓. น้อย

๒. ในรอบปีที่ผ่านมาท่าน หรือครอบครัวท่าน มีการจดทะเบียนหย่า

๑. มาก
๒. ปานกลาง
๓. น้อย

๓. สมาชิกในครอบครัวมีการแสดงออกที่สื่อถึงความรักและความเอาใจใส่ในชีวิตประจำวัน เช่น สัมผัส โอบกอด ยิ้มให้หรือการพูดให้กำลังใจ โทรศัพท์ line

๑. มาก
๒. ปานกลาง
๓. น้อย

๔. สมาชิกในครอบครัวมีการช่วยเหลือแบ่งเบาภาระงานในบ้านซึ่งกันและกัน

๑. มาก
๒. ปานกลาง
๓. น้อย

๕. สมาชิกในครอบครัวมีการทำกิจกรรมประจำวันร่วมกันเช่น รับประทานอาหาร เยี่ยมเยียนญาติมิตร พักผ่อนหย่อนใจ ออกกำลังกาย มีกิจกรรมในวันสำคัญของครอบครัว

๑. มาก
๒. ปานกลาง
๓. น้อย

(๒) สมาชิกในครอบครัวยอมรับและเคารพความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

๖. สมาชิกในครอบครัวมีการพูดคุยและรับฟังกันและกัน

๑. มาก
๒. ปานกลาง
๓. น้อย

๗. สมาชิกในครอบครัว "มีการยอมรับความเห็นที่แตกต่างกัน" โดยไม่ถูกกดดันด้วยช่วงวัย ประสบการณ์ และสถานภาพที่แตกต่าง

๑. มาก
๒. ปานกลาง
๓. น้อย

๘. สมาชิกในครอบครัวเคารพความเป็นส่วนตัว

๑. มาก
๒. ปานกลาง
๓. น้อย

(๓) สมาชิกในครอบครัวสื่อสารกันอย่างมีคุณภาพระหว่างกัน

๙. สมาชิกในครอบครัวมีการพูดจาต่อกันด้วยดีและใช้เหตุผล

๑. มาก
๒. ปานกลาง
๓. น้อย

๑๐. สมาชิกในครอบครัวมีโอกาสท้วงติง แสดงความคิดเห็น และให้คำแนะนำต่อกัน

๑. มาก
๒. ปานกลาง
๓. น้อย

๑๑. สมาชิกในครอบครัวมีการแสดงความชื่นชมและเห็นคุณค่าซึ่งกันและกัน

๑. มาก
๒. ปานกลาง
๓. น้อย

๑๒. สมาชิกในครอบครัวต่างดูแลเอาใจใส่ซึ่งกันและกันทั้งในยามปกติ และยามเจ็บป่วย/เมื่อมีปัญหา

๑. มาก
๒. ปานกลาง
๓. น้อย

๑๓. เมื่อประสบปัญหาสมาชิกในครอบครัวสามารถหาทางออกโดยไม่ทำร้ายตนเอง และบุคคลในครอบครัว

๑. มาก
๒. ปานกลาง
๓. น้อย

๑๔. สมาชิกในครอบครัวไม่ใช้อำนาจเหนือกันและกัน และไม่บังคับกะเกณฑ์ หรือออกคำสั่ง โดยไม่ถามความคิดเห็นหรือความสมัครใจ

๑. มาก
๒. ปานกลาง
๓. น้อย

๑๕. สมาชิกในครอบครัวไม่ใช้อำนาจเหนือกันและกัน และไม่บังคับกะเกณฑ์ หรือออกคำสั่ง โดยไม่ถามความคิดเห็นหรือความสมัครใจ

๑. มาก
๒. ปานกลาง
๓. น้อย

(๔) สมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วมแก้ปัญหาข้อขัดแย้งด้วยเหตุผลไม่ใช้ความรุนแรง

๑๖. เมื่อมีความขัดแย้งสมาชิกในครอบครัวมีการทำร้ายร่างกาย

๑. มาก
๒. ปานกลาง
๓. น้อย

๑๗. กรณีที่มีการทำร้ายร่างกายความถี่ที่ถูกทำร้ายร่างกาย

๑. มาก
๒. ปานกลาง
๓. น้อย

๒) ด้านการทําทบหาหน้าที่ของครอบครัว

(๕) ครอบครัวทําทบหาหน้าที่ของครอบครัวต่อสมาชิก

๑๘. สมาชิกในครอบครัวสามารถทําน้ำที่ตามบทบาทของตนอย่างเหมาะสม

๑. มาก
๒. ปานกลาง
๓. น้อย

๑๙. สมาชิกทุกช่วงวัยได้รับการดูแลเอาใจใส่จากครอบครัว โดยเฉพาะสมาชิกที่มีภาวะพึ่งพิงสูง

๑. มาก
๒. ปานกลาง
๓. น้อย

๒๐. ครอบครัวมีการรักษาและสืบทอดธรรมเนียมปฏิบัติต่างๆ ของครอบครัว

๑. มาก
๒. ปานกลาง
๓. น้อย

๒๑. ครอบครัวปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีกับคนในครอบครัว

๑. มาก
๒. ปานกลาง
๓. น้อย

๓) ด้านการพึ่งตนเอง

(๖) ครอบครัวพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจ

๒๒. ครอบครัวสมาชิกครอบครัว สามารถหารายได้เลี้ยงดูครอบครัวได้

๑. มาก
๒. ปานกลาง
๓. น้อย

๒๓. ครอบครัวมีรายได้มากกว่ารายจ่าย

๑. มาก
๒. ปานกลาง
๓. น้อย

๒๔. ครอบครัวมีการเสี่ยงโชครูปแบบต่างๆ เช่น หวย พนันบอล ลอตเตอรี่ ดีเก้ ไฟ ไอ้โล ฯลฯ

๑. มาก
๒. ปานกลาง
๓. น้อย

๒๕. ครอบครัวมีการออมในรูปแบบต่างๆเช่น ออมเงิน ลงทุนพันธบัตร ทองคำ

๑. มาก
๒. ปานกลาง
๓. น้อย

๒๖. ครอบครัวมีหนี้สิน

๑. มาก
๒. ปานกลาง
๓. น้อย

๒๗. ครอบครัวมีหนี้สินลดลง

๑. มาก
๒. ปานกลาง
๓. น้อย

๒๘. ครอบครัวมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง

๑. มาก
๒. ปานกลาง
๓. น้อย

๒๙. ครอบครัวมีอาชีพที่เป็นหลักแหล่ง

๑. มาก
๒. ปานกลาง
๓. น้อย

๔) ด้านทุนทางสังคม

(๗) ทุนทางสังคมของแต่ละครอบครัวในการสร้างบรรยากาศความเป็นครอบครัว

๓๐. สมาชิกในครอบครัวมีความสัมพันธ์ที่ดีและการได้รับการยอมรับจากเพื่อนบ้าน

๑. มาก
๒. ปานกลาง
๓. น้อย

๓๑. สมาชิกในครอบครัวมีความรู้สึกปลอดภัยและไว้วางใจกัน

๑. มาก
๒. ปานกลาง
๓. น้อย

๓๒. สมาชิกในครอบครัวมีบทบาทป้องกันปัญหาอาชญากรรม

๑. มาก
๒. ปานกลาง
๓. น้อย

๓๓. สมาชิกครอบครัวมีพฤติกรรม อาจใช้สารเสพติดเป็นประจำ เช่น กัญชา กระท่อม ยาบ้า ฯลฯ

๑. มาก
๒. ปานกลาง
๓. น้อย

๓๔. สมาชิกครอบครัว เคยมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

๑. มาก
๒. ปานกลาง
๓. น้อย

๓๕. สมาชิกครอบครัวมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมในชุมชน

๑. มาก
๒. ปานกลาง
๓. น้อย

แบบประเมินนี้สอดคล้องกับมาตรฐานครอบครัวเข้มแข็ง

ขอขอบคุณที่ท่านสละเวลาเพื่อทำแบบประเมิน

ความสำคัญผลลัพธ์จากกิจกรรมการเรียนรู้ต่อระยะเวลาที่จัดกิจกรรม

การจัดกิจกรรมระหว่าง ๑ – ๓ วัน โดยเปรียบเทียบผลในแต่ละมิติ

ที่	ระยะเวลา (วัน)	การเรียนรู้ต่อการ จดจำ	การสร้า งทักษะ (Skill)	ความคุ้มค่าต่อ ต้นทุน (ประสิทธิภาพ)	พฤติกรรมหรือ ความสัมพันธ์ (ต่อกิจกรรม)	หมายเหตุ
๑	๑ วัน (ระหว่าง ๔ – ๖ ชั่วโมง)	การเรียนรู้ระยะสั้น ถึงปานกลาง ซึ่ง เหมาะกับการเรียนรู้ หรือการสร้างการรับรู้ ในหัวข้อเดียว ที่เน้น ความรู้พื้นฐาน หรือ จุดประกายความคิด	เกิดทักษะการ รับรู้ ความ เข้าใจ ความรู้ จาก การ สังเกตหรือ เรียนรู้จาก เหตุการณ์ จำลอง สถานการณ์ เบื้องต้น	การใช้จ่าย งบประมาณที่ ต่ำ ดำเนินการ ในกระบวนการ กิจกรรมง่าย และใช้เวลา เตรียมการน้อย	กลุ่มเป้าหมายที่ เข้าร่วมกิจกรรม การเรียนรู้มีความ เหนื่อยล้าน้อย สามารถมีสมาธิ ตลอดกิจกรรม แต่ มีเวลาทำความเข้าใจ และทำ ความรู้จักกันน้อย	
๒	๒ วัน (ระหว่าง ๙ – ๑๒ ชั่วโมง)	การเรียนรู้ในช่วงปาน กลางถึงลึก ซึ่ง สามารถมี กระบวนการทบทวน เนื้อหา หรือสิ่งที่ เรียนรู้ที่ผ่านมาของ กิจกรรม และมีเวลา ทำกระบวนการ Workshop และลง มือปฏิบัติได้ผลจริงใน ช่วงเวลาที่กำหนด ในช่วงเวลาที่จดจำ ปานกลางถึงยาวนาน สามารถมี	เกิดความรู้ ความเข้าใจ จากการ ฝึกฝน ทดลอง ทำจริง และ นำไปปรับใช้ หรือปรับแก้ ข้อผิดพลาด ได้จริง	การใช้จ่าย งบประมาณ ระดับปานกลาง เป็นช่วงเวลาที่ เหมาะสมกับ การจัดกิจกรรม การเรียนรู้ และ ได้รับความนิยม มากที่สุด เพราะสมดุล เรื่องระยะเวลา ในการจัด	กลุ่มเป้าหมายที่ เข้าร่วมกิจกรรม การเรียนรู้ มี ความคุ้นเคย เปิด ใจ สามารถสร้าง เครือข่าย และ ทำงานร่วมกันได้ดี ขึ้น	

ที่	ระยะเวลา (วัน)	การเรียนรู้ต่อการ จดจำ	การสร้า งทักษะ (Skill)	ความคุ้มค่าต่อ ต " น ทุ น (ประสิทธิภาพ)	พฤติกรรมหรือ ความสัมพันธ์ (ต่อกิจกรรม)	หมาย เหตุ
		กระบวนการเรียนรู้ แบบ Active Learning มากขึ้น				
๓	๓ วัน (ระหว่าง ๑๕ - ๑๘ ชั่วโมง)	การเรียนรู้ที่ยาวนาน ทำให้ผู้เรียนรู้ มีความ เข้าใจ จากการ Workshop และลง มือปฏิบัติได้ผลจริง มี ทักษะ สามารถตก ผลึกทางความคิดและ ประยุกต์ใช้ได้ มีความ เข้าใจในกระบวนการ ลึกซึ้งและเกิดการบูร ณาการระหว่างหัวข้อ การเรียนรู้ได้ สามารถ เชื่อมโยงกระบวนการ เรียนรู้กับการนำไปใช้ จริงได้อย่างชัดเจน	กลุ่มเป้าหมาย เกิดความ เชี่ยวชาญใน กระบวนการ และประยุกต์ ใช้ได้ในระดับ ที่สามารถ สร้า งกระบวนการ หรือวางแผนการจัด กิจกรรมต่อ ยอตได้	การใช้จ่าย งบประมาณที่ สูง เป็นช่วง ระยะเวลาที่ เหมาะกับการ เรียนรู้ในการ สร้างเครือข่าย หรืออาสาสมัคร ใน การ ดำเนินงาน ใช้ เวลาในการ บริหารจัดการ และระยะเวลา เตรียมการมาก	กลุ่มเป้าหมายที่ เข้าร่วมกิจกรรม การเรียนรู้เกิดการ ผูกพันกันสูง เกิด การสร้างทีม สร้าง เครือข่ายและคอน เนคชั่นที่แน่น แฟ้นมากที่สุด	

ปัญหาและอุปสรรคที่พบ

๑. ความสนใจของแต่ละช่วงวัยและศักยภาพตามวัยต่างกันมาก วัยรุ่น เชนอายุ กังวลเรื่องภาพลักษณ์
ผู้สูงอายุ มีข้อจำกัดด้านสายตา การเคลื่อนไหว หรือการลุกนั่ง

๒. ความยั่งยืนของกิจกรรมในพื้นที่ไม่ต่อเนื่อง เมื่อจบงาน กิจกรรมก็จบลง ครอบครัวย้อนไปใช้ชีวิตใน

รูปแบบเดิม

การแก้ไข้ปัญหา

๑. จัดกิจกรรมละลายพฤติกรรมให้มากขึ้น จัดพื้นที่สำหรับเด็ก และพื้นที่สำหรับผู้สูงอายุเพื่อความสะดวกในการเดินหรือนั่ง
๒. สร้างชิ้นงานหรือกิจกรรมง่ายๆ ที่สามารถทำได้ในชีวิตประจำวัน ทุกคนรับรู้และสามารถทำได้ด้วยกันทุกคน (แผนที่ครอบครัว)

ส่วนที่ ๕ การติดตามประเมินผลและการประยุกต์ใช้

ประเมินการเข้าร่วมกิจกรรมจากสมุดพก และจากการติดตามสังเกตระหว่างการทำกิจกรรมในพื้นที่ รวมทั้งประมวลผลข้อมูลจากข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะของเจ้าหน้าที่พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด เครือข่ายครอบครัวคุณธรรม (คณะทำงานในระดับพื้นที่) และความพึงพอใจของครอบครัวกลุ่มเป้าหมาย

ผลลัพธ์ที่ได้ ประโยชน์ที่องค์กรได้รับทั้งในแง่ผลผลิตและการพัฒนาบุคลากร จากการเข้าร่วมกิจกรรมร่วมจำนวนทั้งสิ้น ๓๒ คน แบ่งเป็นเพศหญิง ร้อยละ ๙๓.๘% ด้านสถานภาพ โสดร้อยละ ๕๙.๔% สมรส ร้อยละ ๓๑.๓% และจดทะเบียนหย่าร้อยละ ๙.๔% ด้านอายุ ต่ำกว่า ๑๕ ปี ร้อยละ ๖.๒% อายุระหว่าง ๑๘ – ไม่เกิน ๒๕ ปี อายุร้อยละ ๒๑.๙% ระหว่าง ๒๕ – ไม่เกิน ๔๕ ปี ร้อยละ ๔๓.๘% อายุระหว่าง ๔๕ – ไม่เกิน ๖๐ ปี ร้อยละ ๒๘.๑% ประเภทของบุคลากร ข้าราชการร้อยละ ๑๕.๖% ลูกจ้างประจำร้อยละ ๑๕.๖% พนักงานราชการร้อยละ ๓๑.๓% จ้างเหมาบริการร้อยละ ๑๒.๕% นักศึกษาฝึกภาคปฏิบัติร้อยละ ๖.๒๕% และสมาชิกครอบครัวที่เป็น นักศึกษาร้อยละ ๑๒.๕% นักเรียนร้อยละ ๖.๒๕% อายุการทำงาน น้อยกว่า ๕ ปี ร้อยละ ๕๙.๔% อายุงานระหว่าง ๕ – ๑๐ ปี ร้อยละ ๑๒.๕% อายุงานระหว่าง ๑๑ – ๑๕ ปี ร้อยละ ๖.๒% อายุงานมากกว่า ๑๕ ปี ร้อยละ ๒๑.๙% โดยหลังจากการจัดกิจกรรมมีการประเมินผล ประเมินความพึงพอใจและรับข้อเสนอจากผู้เข้าร่วมกิจกรรม

จากการจัดกิจกรรมเรียนรู้ คู่มือ การจัดกิจกรรมสร้างพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับครอบครัวทุกช่วงวัยในพื้นที่ จำนวนทั้งสิ้น ๓๒ คน ผลการประเมินผลคู่มือและความพึงพอใจในรูปแบบการจัดกิจกรรมโดยรวม มากที่สุด ร้อยละ ๙๐.๖๒ ซึ่งมีประเด็น ดังนี้ ความพึงพอใจในรูปแบบกิจกรรม “ขอบคุณ ขอโทษ” ความพึงพอใจในรูปแบบการจัดกิจกรรม “การสื่อสารเชิงบวก” ความพึงพอใจในรูปแบบกิจกรรม “ส่งลูกให้ถึงฝั่ง” ความพึงพอใจในรูปแบบกิจกรรม “เลี้ยงลูกให้ถูกทาง” และผลการนำรูปแบบกิจกรรมไปปรับใช้ในครอบครัวหรือการปฏิบัติงาน พึงพอใจมากที่สุด ร้อยละ ๗๑.๘%

ผลการประเมินความพึงพอใจในรูปแบบการจัดกิจกรรม ฐานเรียนรู้ “ชวนวิซสร้างสุข สนุกทุกคำ” ความพึงพอใจในรูปแบบกิจกรรม ฐานเรียนรู้ “ชวนกันทำ โดนัทคำจิว” และผลการนำรูปแบบการจัดกิจกรรมไปปรับใช้ในการทำงาน มากที่สุด ร้อยละ ๗๘.๑๒%

แผนการพัฒนาความรู้ไปปรับปรุงและต่อยอดในอนาคต

- นำคู่มือ การจัดกิจกรรมสร้างพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับครอบครัวทุกช่วงวัยในพื้นที่ ไปพัฒนารูปแบบและกระบวนการที่เหมาะสมกับหลากหลายพื้นที่ และกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น
- นำองค์ความรู้ไปดำเนินงานเพื่อสร้างพื้นที่สร้างสรรค์ในชุมชน ให้เกิดขึ้นเพื่อพัฒนาเป็นพื้นที่ต้นแบบด้านการพัฒนาสตรีและครอบครัว
- นำคู่มือไปถ่ายทอดให้กับหน่วยงานหรือเครือข่ายที่สนใจ

ภาคผนวก

การประชุมพิจารณาคัดเลือกองค์ความรู้ เพื่อนำไปจัดการความรู้และพัฒนาต่อยอด

กิจกรรมเข้าใจ...เมื่อได้คุย

บุคลากรศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวรัตนภา จังหวัดขอนแก่นและครอบครัว
เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ ณ ศูนย์แห่งการเรียนรู้ครบวงจรด้านการพัฒนาสตรีและครอบครัว จังหวัดขอนแก่น

กิจกรรม ส่งลูก...ให้ถึงฝั่งฝัน

บุคลากรศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวรัตนโกสินทร์ จังหวัดขอนแก่นและครอบครัว
เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ ณ ศูนย์แห่งการเรียนรู้ครบวงจรด้านการพัฒนาสตรีและครอบครัว จังหวัดขอนแก่น

กิจกรรม เลี้ยงลูก...ให้ถูกทาง

บุคลากรศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวรัตนโกสินทร์ จังหวัดขอนแก่นและครอบครัว
เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ ณ ศูนย์แห่งการเรียนรู้ครบวงจรด้านการพัฒนาสตรีและครอบครัว จังหวัดขอนแก่น

กิจกรรม เรียนรู้เตรียมพร้อมเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ
บุคลากรศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวรัตนภา จังหวัดขอนแก่นและครอบครัว
เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ ณ ศูนย์แห่งการเรียนรู้ครบวงจรด้านการพัฒนาสตรีและครอบครัว จังหวัดขอนแก่น

กิจกรรม เรียนรู้ด้านอาชีพส่งเสริมสัมพันธภาพในครอบครัว
บุคลากรศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวรัตนภา จังหวัดขอนแก่นและครอบครัว
เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ ณ ศูนย์แห่งการเรียนรู้ครบวงจรด้านการพัฒนาสตรีและครอบครัว จังหวัดขอนแก่น

ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวรัตนนาภา จังหวัดขอนแก่น

📍 : เลขที่ 497 หมู่ 14 ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000

☎ : 043 243 350 ✉ : rattanapa.dwf@dwf.go.th

: ศูนย์เรียนรู้รัตนนาภา จังหวัดขอนแก่น

: Rattanapa DWF Channel

: Rattanapa DWF (@094qolkf)

: ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวรัตนนาภา